

Berluskonizam u talijanskoj politici i društvu

Badurina, Marko

Master's thesis / Diplomski rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:373455>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET

Marko Badurina

BERLUSKONIZAM U TALIJANSKOJ POLITICI I DRUŠTVU
(DIPLOMSKI RAD)

Rijeka, 2015.

Sveučilište u Rijeci

Filozofski fakultet u Rijeci

Diplomski studij povijesti i povijesti umjetnosti

BERLUSKONIZAM U TALIJANSKOJ POLITICI I DRUŠTVU

(Diplomski rad)

Mentor: dr. sc. Mila Orlić

Student: Marko Badurina

Rijeka, rujan, 2015.

SADRŽAJ:

SAŽETAK.....	1
1. UVOD.....	2
2. BERLUSCONIJEVI POČECI.....	3
3. ULAZAK BERLUSCONIJA NA POLITIČKU SCENU ITALIJE.....	5
4. BERLUSCONI KAO VLASNIK MEDIJA.....	6
5. ŠTO BERLUSCONI OČEKUJE OD MEDIJA.....	10
6. BERLUSCONI U MEDIJIMA.....	12
6.1. FORZA ITALIA.....	13
6.2. KUĆA SLOBODA.....	15
6.3. PREDIZBORNA KAMPANJA 2000. GODINE.....	16
6.4. BERLUSCONIJEV LIK I DJELO U MEDIJIMA.....	19
6.5. VELIKA POBJEDA 13. SVIBNJA 2001. GODINE.....	22
6.6. BERLUSCONIJEVA VLADA OD 2001. DO 2006. GODINE.....	23
6.7. BERLUSCONIJEVA VLADA OD 2008. DO 2011. GODINE.....	27
6.8. BERLUSCONI U PRIVATNOM ŽIVOTU.....	32
7. VENDETTA.....	37
8. VANJSKA POLITIKA.....	39
9. MEĐUNARODNI ODNOSI S REPUBLIKOM HRVATSKOM.....	44
10. BERLUSKONIZAM I FAŠIZAM.....	48
11. ZAKLJUČAK.....	50
12. SUMMARY.....	51
13. LITERATURA.....	52
14. KORIŠTENI IZVORI SA INTERNETA.....	53

SAŽETAK

Rad prati Berlusconijev politički i privatni život od njegovih početaka pa sve do uspona na vlast. Problematizira se Berlusconijev lik i djelo, korištenje medija te ostvarenja na političkoj sceni Italije u razdoblju od 2001. do 2006. i od 2008. do 2011. godine za vrijeme njegova dva ključna mandata. Sam pojam berluskonizma razlaže se na podnaslove bitnih odrednica iz Berlusconijevog života kako bi se dobila sama slika o ovome pojmu. Uz političke i pravne afere naglasak je postavljen na privatni život Silvija Berlusconija i na njegov nastup u medijima. U vanjskopolitičkom smislu naglasak je također stavljen na odnose s Republikom Hrvatskom, čemu je posvećeno jedno poglavlje u radu. U završnom dijelu rada analizira se tematika 'berluskonizma i fašizma' (kao pojmova koji se nalaze u medijima i u samoj literaturi), te se postavlja pitanje u kojoj su mjeri dotični pojmovi bliski i usporedivi.

1. UVOD

Pojam berluskonizma gradio se u talijanskoj politici i društvu čitavih dvadeset godina. Literatura je ovo razdoblje prozvala berluskonizmom zbog cjelokupnog djelovanja Silvija Berlusconija na talijansku kulturu, društvo, medije i politiku. Osebujan je i poseban Berlusconijev smisao za osobnu promidžbu i odnos s javnošću i budućim biračima. Berlusconi je putem ekrana ulazio u domove na tisuće i tisuće Talijana svake večeri sve dok nije polučio rezultat koji je želio tj. političku pobjedu i dolazak na vlast.

Drugi fenomen berluskonizma kao takvog je lik premijera države koji je ocjenjen kao korumpirani političar i mafijaš, a potom svejedno zauzima premijersku fotelju. Dok veliki dio talijanskog društva gleda kako je to moguće, Berlusconi vodi glavna ideja, a to je uspjeh pod svaku cijenu. Berlusconi je svake večeri ispunjavao male želje svojih potencijalnih birača, pa makar putem malih ekrana.

Mediji i tisak bili su glavni adut Berlusconija u svom pohodu na premijersku fotelju. Dobra samopromocija i krah talijanske ljevice uveli su berluskonizam na mala vrata u talijansku politiku i društvo.

Ništa bolje nije prošla ni vanjska politika. Berlusconi ju je obilježio brojnim gafovima i nesmotrenim izjavama u Europskom parlamentu. Hrvatska diplomacija pamtiće pokušaj revizije povijesti nakon Drugog svjetskog rata i slučaj fojbi.

Berlusconi se javlja na društvenoj i političkoj sceni Italije u vrijeme zalaza 'zlatnih godina' državnog kapitalizma i pojave neoliberalnih ideologija na svjetskoj razini. Klasne društvene, ekonomske i političke podjele iza Drugog svjetskog rata postupno se napuštaju i formiraju se novi ekonomski i politički odnosi. Italija, u drugoj polovici 20. stoljeća kao jedna od pet vodećih ekonomskih svjetskih sila gotovo da je idealno okruženje za dolazak na političku i društvenu scenu osoba poput Berlusconija.

2. BERLUSCONIJEVI POČECI

Slivio Berlusconi rođen je 29. rujna 1936. godine u Milanu, jednom od vodećih gradova industrije i trgovine smještenog na sjeveru Italije. Svoje djetinjstvo provodi u predgrađu Milana 'Isola Garibaldi', u obitelji srednje klase. U vrijeme Berlusconijeva rođenja otac Luigi je zaposlen kao bankarski činovnik banke Rasini, dok se majka Rosa brinula za domaćinstvo, te kasnije za Berlusconijevu braću i sestre.¹

Berlusconi školovanje započinje u salezijanskoj gimnaziji Sant Ambrogio², gdje je okružen utjecajima Crkve i katoličke svjetonadzora. Bez obzira na ovakav utjecaj i školovanje, nikada se neće prikloniti Demokršćanskoj stranci, već će zakoračiti u svijet ekonomije i poslovnih odnosa. Berlusconi se u svom daljnjem školovanju odlučuje za studij prava na Milanskom sveučilištu, iako ga mediji i literatura tituliraju kao poslovnog čovjeka i premjera Republike Italije.³

Svoju karijeru započinje kao investitor, i to svojim prvim projektom u Milanu u ulici Alciati. Iako nije imao vlastiti početni kapital, Berlusconi se dosjetio kako naći ulagača za svoj kompleks zgrada u tadašnjem Milanu, koji je 60.-tih. godina 20. stoljeća doživljavao industrijski uspon. Već se tada Berlusconi ocrtava kao dovitljiva ličnost koja svojim idejama i upornošću ostvaruje upravo ono što želi. Odlazi u banku Rasini, gdje mu je onodobno bio zaposlen otac te pridobiva direktora Carla Rasinija da mu potpiše garanciju, što on odobrava i tako omogućava prvu veliku Berlusconijevu zaradu.⁴

Sedamdesete godine 20. stoljeća Berlusconi provodi u realizaciji građevinskog kompleksu Milano 2, smještenom uz istočni dio Milana neposredno u blizini zračne luke. Na ovome projektu i ide korak dalje i osniva vlastitu kompaniju Edilnord S.p.a, u kojoj su udruženi sponzori kao banka Rasini, švicarske kompanije, te Financijska kuća iz Lugana.⁵

Ovo će biti ujedno i među posljednjim Berlusconijevim poslovima koji se mogu pratiti kroz dokumente, dok će mu slijedeći poslovi biti povezani sa financijskom pronevjerom oko obnove vile u predjelu Arcore. Osamdesete godine 20. stoljeća proći će u

¹Ginsborg, Paul, „*Silvio Berlusconi television, power and patrimony*“, VERSO, London-NY, 2005., str.14.

²Ibidem, str.15.

³<http://www.thefamouspeople.com/profiles/silvio-berlusconi-4381.php> (9.7.2015.)

⁴Ginsborg, Paul, „*Silvio Berlusconi television, power and patrimony*“, VERSO, London-NY, 2005., str.19.

⁵Ibidem, str.18.

razotkrivanju ovoga misterija te veze Berlusconija s talijanskom mafijom, koja je započela suradnjom s mladim mafijašem Vittorinom Manganom iz Palerma, čija je namjera isprva bila oteti članove Berlusconijeve obitelji zbog materijalne koristi.⁶ Berlusconi i u ovome slučaju okreće stvari u svoju korist i iz svega izvlači najbolje za sebe.

⁶Ginsborg, Paul, „*Silvio Berlusconi television, power and patrimony*“, VERSO, London-NY, 2005., str.27.

3. ULAZAK BERLUSCONIJA NA POLITIČKU SCENU ITALIJE

Berlusconi se pojavljuje na političkoj sceni ranih 90-ih godina 20. stoljeća kada su već dobro poznate stranke talijanske ljevice i desnice nestale s političke scene usred korupcionističkih afera⁷, poput Demokršćanske stranke, Komunističke partije Italije i dr. Ulazi u politiku jer gubi svoje 'kumove'⁸ odnosno zaštitnike pred zakonom. Jedan od vodećih Berlusconijevih 'zaštitnika' bio je Bettino Craxi, vođa Socjalističke partije Italije koju je i uništio vlastitim aferama, a naznake njegova uhićenja nazirale su se 1993. godine kada je pobjegao u Tunis, gdje je boravio do svoje smrti 2000. godine.⁹ Povodom toga događaja Berlusconi izjavljuje: *'Pošto sam izgubio sve svoje kumove odlučio sam postati svoj kum.'*¹⁰ Ovim riječima Berlusconi se priprema za izbore i prvi put dolazi na vlast 1994. godine.

U prilog njegovoj pobjedi na izborima 1994. godine ide i zakon iz 1993. godine kojim je Republika Italija izmijenila pravila koaliranja, što je rezultiralo počecima suradnje stranaka iz različitih grupacija, bez obzira na ljevicu, desnicu ili centar.¹¹

Upravo povodom prethodno spomenutog novog izbornog zakona vezanog uz koalicije nastaje 1994. godine Berlusconijeva stranka Forza Italia, stastavljena od bivših lidera demokršćana, socijalista, populista, ponekih bivših komunista koji su se tada pojavili na političkoj sceni. Stranka s Berlusconijem na čelu osvaja izbore, te na vlasti ostaje samo godinu dana, što je, bez obzira na ishod, označilo vrtoglavi uspon Silvija Berlusconija na političku scenu Italije.¹²

⁷Shin, Michael E. I Agnew John A., „*Berlusconi Italy- Mapping Contemporary Italian Politics*“, Temple University Press, Philadelphia, 2008., str.12.

⁸Grubiša, Damir, „*Berluskonizam*“, Novi list-Adamić, Rijeka, 2007. Str.18.

⁹<http://www.britannica.com/biography/Bettino-Craxi> (11.7.2015.)

¹⁰Grubiša, Damir, „*Berluskonizam*“, Novi list-Adamić, Rijeka, 2007. Str.18.

¹¹Shin, Michael E. , Agnew ,John A., „*BerlusconiItaly- Mapping Contemporary Italian Politics*“, Temple University Press, Philadelphia, 2008., str.15.

¹²Ruzza, Carlo, Fella, Stefano „*Forza Italia*“, *Re-inventing the Italian Right: Territorial politics, populism and „post-fascis“* ,Routledge,USA, 2009.str. 104

4. BERLUSCONI KAO VLASNIK MEDIJA

Sedamdesete i osamdesete godine bile su izrazito uspješne za Silvija Berlusconija kao financijskog ulagača i građevinskog investitora. U navedenom razdoblju započinje i njegova poslovna transformacija u pogledu širenja poslovnog carstva na medijski prostor. Berlusconi i tada za osobnog savjetnika ima vjernog partnera Marcella Dell Utria, koji se već iskazao u Berlusconijevoj kompaniji Deilnort i u građevinskim poslovima na Milanu 2 te obnovi Berlusconijeve vile u predgrađu Milana zvanom Arcore.¹³

Berlusconi će 1978. godine započeti stvarati svoj medijski prostor osnovavši kompaniju Fininvest.¹⁴ Fininvest je prijavljen kao financijski holding te se kao takav sastoji od nekoliko podkompanija, kao što su: Mediolanum, Mondadori, Mediaset, AC Milan. U ovakvu konpaniju, odnosno holding, spojene su financije, sport, mediji, izdavaštvo, te kina. Danas je na vodećoj poziciji ove kompanije Berlusconijeva najstarija kći Marina Berlusconi kao izvršna direktorica holdinga. Berlusconijeva obitelj nikad nije izravno upravljala holdingom sve do dolaska Marine Berlusconi, nego je kroz različite udjele u podkompanijama ostvarivala vlasnička prava. Navedeno je vidljivo po strukturi i podjeli u podgrupacijama poput Mediaseta, gdje Pier Silvio Berlusconi, sin Silvia Berlusconija, ima funkciju zamjenika direktora u kompaniji koja je zadužena za medije i pripada grupaciji Fininvesta.¹⁵

Berlusconiju je i u novim poslovnim pothvatima bila naklonjena sreća, te su tako osamdesete godine 20. stoljeća obilježene usponom komercijalne televizije u Italiji. Usponom komercijalne televizije otvara se monopol informacija i javnog mijenja koji je do tada bio rezerviran za državnu televiziju RAI. U takvom ozračju Berlusconi nastavlja sklapati svoje poslove te kupuje od Edilia Rusconija izdavačku kuću Rusconi i grupu Mondadori od Maria Formentona. Kupnjom ovih dviju grupacija Berlusconi ulazi u posjed komercijalnih televizijskih kanala Rete 4 i Italija 1. Nastavlja riskirati te dolazi u posjed Canale 5, koji će uz prva dva kanala imati vodeći monopol nad cijelom Italijom.¹⁶

Zbog ovakvog vrtoglavog uspona 1984. godine suci iz Torina, Rima i Pescara bore se protiv Berlusconijeva medijskog carstva presudom konstitucionalnog suda iz 1976. godine,

¹³Ginsborg, Paul, „*Silvio Berlusconi television, power and patrimony*“, VERSO, London-NY, 2005., str.32.

¹⁴<http://www.fininvest.it/it/gruppo/storia> (16.7.2015)

¹⁵http://www.fininvest.it/en/group/company_structure (16.7.2015.)

¹⁶Ginsborg, Paul, „*Silvio Berlusconi television, power and patrimony*“, VERSO, London-NY, 2005., str.37.

kojom su utvrđene određene provizije koje su komercijalne televizije dužne plaćati u odnosu na dobit.¹⁷ Berlusconi ovdje ne staje već koristi dobro uhodanu taktiku u osnivanju svojih kompanija i podkompanija koje će činiti jedan veći holding. On koristi svoj Tele Milano, iz kojeg je i proizašao prvi kanal 1978. godine, kasnije preimenovan u Milano 2. Tele Milano će, skupa s grupacijom Publitalija, koja je osnovana 1979. godine, biti temelj za jednu veću korporaciju u devedesetim godinama 20. stoljeća, a to je Mediaset.¹⁸ Primarni cilj Berlusconiju je bio okupiti kanale poput Rete 4, Canale 5, Milano 2, Italija 1 kako bi stvorio vlastiti medijski prostor i protutežu državnoj televiziji RAI, koja je pokušavala umanjiti utjecaj komercijalnih televizija.

Devedesete godine 20. stoljeća bile su plodonosne što se tiče Berlusconijeva medijskog carstva. Rezultat toga je Mediaset kao jedna od podgrupacija Fininvesta. Mediaset se do 2000. godine u tolikoj mjeri proširio da se počinje baviti i emitiranjem filmova te emisija za sve dobne skupine. Osim u Italiji popularnost programa širi se i izvan granica Republike Italije, ponajprije na Sloveniju i Hrvatsku, a popularnost mu raste i u Albaniji. Danas Mediaset ima preko dvadeset i pet slobodnih kanala te Mediaset Infinity i Premium, koji su u sustavu pretplata. Mediaset je vodeći magnat u komercijalnoj televiziji i na prostoru Španjolske.¹⁹

Uistinu, nakon kratkog pregleda strukture Berlusconijevog medijskog 'carstva' ostaje pitanje što to 'carstvo' nudi?

Berlusconi je u svemu imao razrađenu taktiku, pa tako i za vlastiti medijski prostor. Točno je znao kako će pridobiti gledatelje, što će mu kasnije koristiti i u njegovim izbornim kampanjama. Nije želio tradicionalnu televiziju poput RAI-a već svoj medijski prostor i televiziju stavlja pod američki utjecaj. Berlusconi želi stvoriti kombinaciju talijanske i američke kulture, što ostvaruje tako da na svojim programima prikazuje filmove, kvizove, TV show-ove, glazbene spotove. Ubrzo nabavlja repetoar klasičnih talijanskih i američkih filmova koje prikazuje na Canale 5 pod geslom *Pomeriggio con sentimento*. Sljedeći projekt na istom programu je *Buongiorno Italia*, inspirirano američkim modelom. U toj popularnoj emisiji u jutarnjim satima prikazuju se reportaže o modi, gastronomiji i kulinarstvu, zdravlju i vježbanju, a glavni voditelj je Mike Bongiorno. Ovaj TV show prvenstveno je bio namjenjen domaćicama i služio je kao emisija uz doručak, a ujedno je i jedna od najvećih uspješnica

¹⁷Ibidem, str. 38.

¹⁸http://www.fininvest.it/it/gruppo/struttura_e_societa/mediaset (17.7.2015.)

¹⁹http://www.fininvest.it/it/gruppo/struttura_e_societa/mediaset (17.7.2015.)

osamdesetih godina 20. stoljeća. Posebno su mjesto na Berlusconijevom repertoaru imali filmovi iz Hollywooda koji su ocrtavali kulturu i društvo Amerike.²⁰

Berlusconi u svome medijskom prostoru prikazuje kult ličnosti, kult ljepote i mode, što i jest dio američke interpretacije kulture koju on želi prenjeti svojim gledateljima. Najveću pažnju najprije posvećuje ženskoj figuri i ženskoj modi. Ovim pristupom televizijskom programu daje medijski prostor poznatim ženama sa estrade i mode u televizijskim emisijama. Jedan od primjera je i poznata pjevačica Raffaella Carrà koja ima vlastiti TV show.²¹

O Berlusconijevim programima govori Nora Rizza²², sveučilišna profesorica sa Sveučilišta u Bologni, koja kaže sljedeće; '*Nije bitno kako se produciraju programi, već kako se producira tj. kakva se ponuda daje gledateljima.*'²³ Ovom izjavom se prije svega misli da je važna poruka koja se prenosi gledateljstvu, što Berlusconi svakako zna iskonstruirati i polučiti upravo onaj efekt koji je zamislio. Upravo je njegova široka publika ujedno i kritična masa potencijalnih birača naklonjenih prihvaćanju njegovih stavova i ideologija, što će se pokazati presudno važnim u njegovom političkom životu.

Kako i sam Berlusconi kaže za svoje medijsko carstvo, uspoređujući ga s državnom televizijom RAI. '*RAI širi samo domoljubne ideje, dok Mediaset daje gledatelju ono što on želi.*'²⁴ Upravo želja pojedinca na koju računa Berlusconi je ključ kojim dobiva svoje buduće glasače, koristeći mehanizme demokracije u pogledu davanja i korištenja iste slobode od talijanske populacije.

Berlusconi nije poznat samo po svome televizijskom carstvu već u svojoj grupaciji ima i izdavaštvo, a vlasnik je i nekolicine tiskovnih medija. Izdavačka kuća Mondadori također je u njegovome vlasništvu, a osnovana je 1907. godine te je svojom tradicijom jedna od najznačajnijih izdavačkih kuća na prostoru Italije.²⁵ Berlusconi je uvodi u svoj Fininvest holding 1991. godine kako bi upotpunio svoju medijsku djelatnost. Izdavačku kuću Mondadori širi i na francusko tržište 2006. godine²⁶, poput Mediaseta u Španjolskoj.

²⁰Ginsborg, Paul, „*Silvio Berlusconi television, power and patrimony*“, VERSO, London-NY, 2005., str.42.

²¹Ibidem, str. 43.

²²<http://unibo.academia.edu/NoraRizza> (17.7.2015.)

²³Ginsborg, Paul, „*Silvio Berlusconi television, power and patrimony*“, VERSO, London-NY, 2005., str.44.

²⁴Ibidem, str.49.

²⁵<http://www.mondadori.com/Group/History> (20.7.2015.)

²⁶<http://www.fininvest.it/en/group/history> (20.7.2015.)

Mondadori je postao pojam talijanskog izdavaštva brojnim časopisima o modi i talijanskoj kulturi i društvu.

U vlasničkom sustavu ima i novinske kuće poput *Corriere della sera* i *Il Giornale*. Berlusconi je u sustavu vlasništva *Il Giornale* od 1979. godine., a vlasništvo u *Corriereu* dobiva po vlasničkoj strukturi nakon bankrota obitelji Rizzoli krajem sedamdesetih godina 20. stoljeća.²⁷ Berlusconi je u vlasništvo *Corrierea* ušao i ranije putem vlastitog holdinga *Fininvesta* i masonske lože P2 s kojom je surađivao, a i bio njezin član. *Masonska loža P2* bila je otkrivena od strane milanskih sudaca *Colomba* i *Turonea* u ožujku 1981. godine i to ispitivanjem sumnjivog bankara *Michele Sindona* koji je također bio član P2. U to vrijeme vođa lože bio je antikomunist *Licio Gelli*. Članovi su joj bili ugledni političari, suci te poduzetnici među kojima je bio i sam Berlusconi. Loža 1977. godine započinje kontrolu tiskovnih medija, a među prvima na udaru bio je *Corriere della sera*.²⁸

Na ovaj način Berlusconi koristi sustav demokracije i slobodne trgovine, kupovinom medija ostvaruje vlastiti prostor, a udio u upravljačkoj strukturi tih istih medija koristi za manipulaciju informacijama i stvaranje svog biračkog tijela.

²⁷Grubiša, Damir, „*Berluskonizam*“, Novi list-Adamić, Rijeka, 2007. Str.112.

²⁸Ginsborg, Paul, „*Silvio Berlusconi television, power and patrimony*“, VERSO, London-NY, 2005., str.31.

5. ŠTO BERLUSCONI OČEKUJE OD MEDIJA

Ono što Berlusconi koristi od svog medijskog prostora jest brzi protok informacija i poveznicu koju stvara sama televizija, povezujući razne skupine ljudi od kućanica do poznatih lica iz društvenog i političkog života, od bogatih do siromašnih. Televizija kao medij donosi kontrolu nad kulturom društva te upravlja kritičnom masom koja prihvaća ponuđeno. Ekspanzijom televizije kao širokog društvenog medija nastaje brza promocija ideja, mišljenja i poruka. Upravo je ovih činjenica svjestam i sam Berlusconi, koji točno nudi gledatelju ono što želi, ali uz poruku koju konstruira Berlusconi i njegovi urednici. Osluškujе želje mase, ispituje kulturne horizonte gledatelja i širi ih, poput ideje proameričke televizije.²⁹

Iako Berlusconi snažno ističe utjecaj američke kulture od američke štampe mu dolaze i brojne kritike. Tako *Financial Times* o slobodi medija u Italiji piše sljedeće: '*U SAD-u gledatelji imaju pravo na izbor više od 50 televizijskih kanala koji imaju svoju televizijsku neovisnost te gledatelj može odabrati koje će poruke prihvaćati, a koje ne.*'³⁰ Prvenstveno kritika je upućena kontroli medija, odnosno poruke koje mediji prenose, a po američkim novinarima u Italiji se kroz medije propagiraju prilično jednostrane poruke, tj. u slučaju Berlusconiya zamjerka je korištenje demokracije i prividne slobode u promoviranje samog sebe i isključivo vlastitih ideja. Pasivnost gledatelja u Italiji ne ide u prilog tome, a demokracija kao takva 'policijskom represijom' stvara mišljenje koje gledatelji prihvaćaju.

U vrijeme kada se u Italiji transformiraju mediji i medijska politika jača konzumerizam. Talijanske obitelji preplavljene su američkim načinom života, modom i markiranom odjećom. Talijansko društvo se mjenja, a zajedno s njime i tradicija talijanskih medija. Takav suvremeni vid talijanske obitelji ide u prilog Berlusconiyu koji stvara privid veselih, suvremenih obitelji kojima se nude TV emisije o poslu, sportu te razni kvizovi i edukativne emisije koje repliciraju Berlusconijeve ideje.³¹

U Berlusconijevom medijskom prostoru svatko se može naći i od ponuđenog izabrati ono što njemu odgovara, a time se i Berlusconi indirektno osjeća odabranim.

²⁹Ginsborg, Paul, „*Berlusconi, ambizioni patrimoniali in una democrazia mediatica*“, Einaudi, Torino, 2003., str.27.

³⁰Ibidem, str.28.

³¹Ibidem, str.32.

Posredstvom medija nastoji ostvariti intiman odnos s gledateljima, tj. budućim glasačima. Svoju kontrolu medija Berlusconi uobličuje u figuru 'il capo'³², kao individualac koji radi za dobrobit naroda. Kako je ova figura tzv. 'šefa' poznata od ranije, tako i Berlusconi uređuje vlastiti medijski prostor, propagirajući vrijednosti autoritativne demokracije. Pojam za ljepotu i modu kod Berlusconija vrlo je istančan, u svojim emisijama koristi lijepo građene voditelje i voditeljice, cjelokupan koncept medijskog imidža popraćen je pompoznom scenografijom koja spaja fikciju i stvarnost. Publika ima naravno glavnu ulogu u svemu, što je vidljivo po pomno odabranim temama, ali i fizičkom prisutstvu gledatelja u studiju.

Velika pažnja posvećuje se naraciji i priči oko svakog događaja u kojem je cilj Berlusconija prikazati kao glavnog vođu i dobrotvora. Primjer koji svjedoči u prilog tome je i potres u travnju 2009. godine kada je pomoć ugroženima presonalizirana, a Berlusconi prikazan kao 'svemogući čarobnjak' koji pomaže unesrećenom talijanskom narodu.³³

Kad su populaciju mladih pitali zašto vole Berlusconija, uglavnom su odgovorili da je to zabava i show biz koji on propagira.³⁴ Berlusconi ne propagira samo jednoj dobnoj skupini, on propagira svima te svakome želi dati ono što želi, tj. ono s čime se poistovjećuje. Upravo je cilj Berlusconijevih medija ispunjenje sitnih želja mase, propagiranje vlastitih ideja, i na kraju najvažnije, intiman odnos s javnošću koji stvara privid da je Berlusconi svima dostupan, pa makar preko malih ekrana.

³²Gibelli, Antonio, „*Berlusconi passato allastoria- L Italia nell era della democrazia autoritaria*“, Donzelli, Roma, 2011., str.77.

³³Ibidem, str. 79.

³⁴Ibidem, str.79.

6. BERLUSCONI U MEDIJIMA

Mediji za Berlusconija imaju iznimnu važnost u njegovom javnom i privatnom životu. Političke poruke i propaganda najbolje se šire putem medija, što Berlusconi koristi u svrhu svoje promocije. Veliki medijski prostor upravo si osigurava vlasničkim strukturama u medijima i tiskovinama kako bi ostvario nadmoć na svojim političkim suparnicima.

Ovo poglavlje upravo se bavi percepcijom Berlusconijeve vlasti kroz medije, te njegovim usponima i padovima. Nekoliko riječi posvećeno je i njegovim političkim strankama Forza Italia i Kuća sloboda koja je upravo bila zadužena za Berlusconijeve istupe u medijima i javnosti. Kroz medije pratimo pripremu Berlusconija za izbore 2001. godine i njegovu predizbornu kampanju koja je bila popraćena čestim putovanjima talijanskom obalom i estetskim operacijama uljepšavanja tijela kako bi bio što spremniji za javne nastupe.

Kroz medije ne upoznajemo Berlusconija samo u političkom smislu nego u javnost dolazi i njegov privatni život. Berlusconi se otvara društvu i biračima u cijelosti, bez zadržke. Takav intiman odnos sa medijima donosi i brojne političke i ljubavne afere po kojima Berlusconija pamtimo.

Berlusconi je jedan od političara koji je zasigurno pomaknuo granice u korištenju medija i propagande svojih političkih ideja. Ostatak će nam poznat po intimizaciji odnosa s medijima što čini jednu bitnu stavku u sagledavanju berlusconizma općenito.

6.1 FORZA ITALIA

Kako je već spomenuto u ovome radu, prva stranka koju je Berlusconi osnovao bila je Forza Italia, koja je bila sačinjena od bivših vođa stranaka koje su doživjele svoj pad krajem Prve talijanske republike početkom 90-ih godina 20. stoljeća.³⁵ Pojava ovakve jedne stranke označila je kraj velikih pučkih stranaka kakve je talijansko društvo do tada poznavalo. Forza Italia je u početku bila formirana kao izborni odbor, odnosno to je bila stranka povezana s poslovnim carstvom Berlusconija koji je dotada bio propagiran kao poslovni čovjek i vlasnik medijskog carstva u Italiji. Od tada postoji i pojam tvrtka-stranka, koji u literaturi upravo opisuje ovaj fenomen.

Razdoblje u kojem je sama stranka Forza Italia nastala smatra se razdobljem prezidencijalističkih stranaka, odnosno stranaka koje naglasak polažu na vlastite vođe.³⁶ Upravo je to bilo idealno vrijeme za Berlusconija koji se već bio provukao kroz medije, a sada je podigao vlastiti politički život na jednu višu razinu. Berlusconi se zbog vlastitog ega i osobnosti poistovjećivao s vođom, a novi sustav mu je dao željeni legitimitet.

Kroz samu stranku Berlusconi širi svoj ideološki profil, odnosno svoje tekovine preuzete iz vlastitih kompanija, pogotovo Fininvesta, te medija koji propagiraju obitelji, poduzetništvo, demokraciju i slobodno tržište. Berlusconi svoju stranku propagira kao pučku, neoliberalnu i katoličku, što je ujedno približava instituciji Crkve. Upravo se ovdje javlja jedan paradoks. Naime, Berlusconi koristi Crkvu zato što predstavlja temelje talijanske kulture i društva, premda je bio protivnik bivše Demokršćanske stranke, koja je upravo svoje temelje postavljala na katoličkim vrijednostima. Riječ 'sloboda' glavna je Berlusconijeva krilatica u njegovim govorima, u kojima veliča sustav demokracije i slobodnog tržišta. Žestoki je protivnik ljevice, tj. saveza lijevog centra Masline kojeg poistovjećuje sa komunizmom.³⁷ Berlusconi isticanjem reminiscencija na komunizam širi opći strah među biračima, podsjećajući ih na komunističke tekovine, a ponajprije na cenzure izbora i medija koju je takva vlast donosila. Sebe predstavlja kao spasitelja i zaštitnika demokracije, slobodne trgovine te talijanske politike i društva. On vlastitim obećanjima širi ideju blagostanja

³⁵Kasapović, Mirjana, „*Forza Italija: Jedna talijanska priča*“, u: Društvo istraživača Zagreb, 2(2011), str.379.

³⁶Ibidem, str. 381.

³⁷Ibidem, str. 388.

pojedinaца u talijanskom društvu i zaziva neku 'novu' Italiju, odnosno Italiju novih društvenih normi i vrijednosti.

Berlusconi se u svoju stranku neće ustručavati prihvatiti neonacional-socijaliste poput Umberta Bossija i njegove stranke Leghe Nord, koja zastupa ideju o odcjepljenju sjevera od juga Italije. Bossi daje svesrdnu podršku Berlusconiju nebi li tako ušao u talijansku vladu.³⁸ Ništa manje nije učinio ni Gianfranco Fini koji je također dao potporu Berlusconiju svojom Nacionalnom alijansom. Nacionalna alijansa jedna je od profašističkih stranaka koja se u svojim počecima zalagala za povratak Istre i Dalmacije matici Italiji, a u Berlusconijevo vrijeme Fini traži od Republike Hrvatske poštivanje talijanskih manjina na području Istre i Dalmacije, uvidjevši da od nasilne retorike neće biti nikakvih rezultata. Ovim primjerom vidimo da se Berlusconi nimalo ne ustručava raznih koaliranja, te da svakog prihvaća, što i jest krajnji cilj Forza Italije. Njegov politički program zasnovan je na objedinjavanju toliko različitosti, odmicanju od političkih stranaka te pružanja biračima jednog novog političkog osvježenja na izbornim listama.

Upravo pred same izbore 2001. godine Forza Italia postaje izborni odbor i čini onu novost na izbornim listama. Berlusconi tada raspoređuje kadrove u stranci prema stručnoj spremi i geografskom rasporedu čime ojačava stranku i ostvaruje toliko željenu pobjedu.³⁹

³⁸Grubiša, Damir, „Berluskonizam“, Novi list-Adamić, Rijeka, 2007. Str.33.

³⁹Kasapović, Mirjana, „Forza Italija: Jedna talijanska priča“, u: Društvo istraživača Zagreb, 2(2011), str.387.

6.2 KUĆA SLOBODA

La Casa delle Liberta ili u prijevodu Kuća sloboda nastaje neposredno godinu dana pred same izbore 2000. godine. Osnovana je na sličnim tekovinama poput Forza Italije, a cilj je također objedinjenje različitih političkih frakcija i ideja izrazito popraćenih širokim medijskim prostorom.⁴⁰ Kući sloboda bilo je povjereno konstruiranje izborne kampanje koja bi Berlusconi dovela u sam vrh talijanske politike. Ona je nastala podsredstvom koaliranja politike talijanskog centra i desnice poput Polo delle Liberta, Polo del bon Governo i Polo per le Liberta.⁴¹ Sve ove koalicije u sebi su imale riječ sloboda, što je za Berlusconi bila glavna krilatica. Berlusconi upravo odabire riječ sloboda zbog dodatnog naglašavanja slobode izbora koju daje svojim gledateljima odnosno biračima. Sloboda je za Berlusconi ispunjenje želja pojedinaca, ali pod jakom idejom promocije samog sebe i stvaranja kulta ličnosti.

Kuća sloboda na talijansku političku scenu dolazi u vrijeme jedne nove pluralističke demokracije koja za sobom donosi obrate u izbornom sustavu. Berlusconi u takvom vremenu ne gubi ni časa s vlastitom propagandom, već ovaj put kreće još borbenije u svom usponu na vlast. U jeku izbora Berlusconi izdaje svoju biografiju pod naslovom 'Una storia italiana', u kojoj na 128 stranica opisuje vlastiti život u počecima te kako se od prosječnog građanina Italije vinuo u svijet biznisa i medija. Ovim činom želio se približiti svojim biračima i time srušiti barijeru između privatnog, poslovnog i političkog života. Za Berlusconi su njegovi birači obitelj i prijatelji koji participiraju u njegovom uspjehu. Svoju biografiju Berlusconi šalje na 15 milijuna adresa obitelji želeći pošto poto dobiti izbore.⁴² Cijela kampanja nije samo pod budnim okom Berlusconi već i Kuće sloboda iza koje stoji medijsko carstvo okupljeno u Fininvest.

⁴⁰Ginsborg, Paul, „*Berlusconi, ambizioni patrimoniali in una democrazia mediatica*“, Einaudi, Torino, 2003., str.9.

⁴¹Ibidem, str.8.

⁴²Ibidem, str. 10.

6.3 PREDIZBORNA KAMPANJA 2000. GODINE

U početku predizborne kampanje Berlusconi vodi za 15 posto naspram Francesca Rutellija i njegove lijeve koalicije. Situacija se vrtoglavo mijenjala zbog same činjenice što je Berlusconi propagirao svoju kampanju na privatnim kanalima u osobnom vlasništvu. Ovdje se javlja problem između prostora privatne i javne televizije, jer je Berlusconi bio u mogućnosti osigurati si veći medijski prostor.⁴³ Svojom političkom kampanjom srušio je izborni zakon jednakih šansi (par condicio) i krenuo u nepoštenu utrku za mjesto premijera.⁴⁴

Berlusconi se u svojoj izornoj kampanji nije ustručavao ni pred čime niti zazirao od bilo kojih sredstava samopromocije te je čak od talijanske brodarske tvrtke Grimaldi iznajmio trajekt po imenu 'Azzura' (Plava), kako bi oplovio talijansku obalu i u svome plovećem studiju širio vlastite ideje mnogobrojnim biračima.⁴⁵ Berlusconi je ideja još je bila osuđivana i u veljači 2000. godine od predsjednika Republike Chiampija koji je upozoravao na nepoštivanje (par condicio) i osuđivao pregovore sa brodarskom kućom Grimaldi, želeći Berlusconi poručiti *'Da će dobiti ono što zaslužuje!'*⁴⁶. Dotična rečenica predsjednika Chiampija glasno je odjeknula u talijanskom glasilu *Politica*, no nažalost bez većeg uspjeha.

Berlusconi je sebi dao glavnu ulogu na talijanskoj političkoj sceni, odbijajući bilo kakav pokušaj izravnog sučeljavanja s premjerom d'Aleom. Povodom tog čina izjavio je *'Kako bi izgledalo sudjelovati u biciklističkoj utrci Giro d'Italia i dati 15 minuta slabijem natjecatelju da uđemo zajedno u finiš.'*⁴⁷ Ovakvom izjavom Berlusconi je jasno pokazao koliko je daleko spreman ići u diskreditiranju svojih protivnika i obračunavanju s istima na talijanskoj ljevici na jedan ciničan i nemoralan način.

Jedan od važnijih događaja u Berlusconijevoj predizornoj kampanji bilo je gostovanje u emisiji *Porta a porta* koja je prikazana na televiziji Tg3 8. svibnja 2001. godine u večernjim satima.⁴⁸ Berlusconi je ovdje dobio svoj medijski prostor zbog novinara Bruna

⁴³Grubiša, Damir, „Berluskonizam“, Novi list-Adamić, Rijeka, 2007. str.13.

⁴⁴Ibidem, str.16.

⁴⁵Ibidem, str.17.

⁴⁶http://www1.adnkronos.com/Archivio/AdnAgenzia/2000/02/02/Politica/PAR-CONDICIO-GRIMALDI-BERLUSCONI-DISPREGGIO-VERSO-ISTITUZIONI_210500.php (31.07.2015.)

⁴⁷Grubiša, Damir, „Berluskonizam“, Novi list-Adamić, Rijeka, 2007. str.14.

⁴⁸<http://www.repubblica.it/online/politica/campagnadestra/sfida/sfida.html> (01.08.2015.)

Vespe, koji je obožavatelj Berlusconijske lika i djela. Berlusconi je za ovu emisiju pripremio jedno teatralno iznenađenje, a to je ovjeren javnobilježnički ugovor pod naslovom 'Ugovor s narodom Italije'. Ovim je činom dokazao da je on glavni vođa, otac i prijatelj talijanskog naroda. U ugovoru obećaje blagostanje, radna mjesta, veće mirovine, gradnju infrastrukture te obračun s kriminalom i nepoštivanjem zakona, bez obzira što ih je upravo on kao političar počeo kršiti u izbornoj kampanji. Berlusconi za stolom u studiju teatralno čita stavke ugovora i naposljetku ga potpisuje uz obećanje da će odstupiti s vlasti ako iznevjeri talijanski narod.⁴⁹

Berlusconi nikad ne odustaje od riječi sloboda, šireći tako svoju političku propagandu u Torinu riječju '*La liberta seconda loro*'.⁵⁰ U svom govoru naglašava prirodno pravo na izbor te građansko pravo i dužnosti koje će on zastupati i braniti. Nikad ne odustaje od svoje krilatice propagiranja slobode, ali pri tome skriva svoje osobne interese o dolasku na vlast.

U Berlusconijskoj kampanji najveću ulogu imaju mediji, a pogotovo televizija, odnosno Berlusconijski Mediaset. Kuća sloboda tada promovira same Berlusconijske govore kako bi se povećao njegov utjecaj u talijanskoj politici i društvu. Ostaje nam analizirati neke primjere kako bismo mogli shvatiti što se promovira u tom medijskom prostoru. Jedan od zanimljivijih govora Berlusconijski održao se na danima posvećenima talijanskom društvu i socijalnim pitanjima u Torinu 23. ožujka 2001. godine.⁵¹ Berlusconi je ovdje također pokazao kakav je političar i što želi pokazati svojom pojavom u javnosti. U velebnoj plavo bijelom studiju čija je scenografija pomno odabrana kako bi pratila Berlusconijsku boju, a to je prepoznatljiva 'Azzura' plava boja kojom se Berlusconi predstavlja u javnosti i medijima. Berlusconi govori o problemima juga Italije i Sardinije. Obećava rješenje problema zajedno sa svojim strankama Forza Italia i Kuća sloboda u pogledu korištenja europskih fondova, koje po njemu nisu mogli iskoristiti 'zeleni', tj. koalicija ljevog centra. Berlusconi se ni u ovom medijskom istupu nimalo ne ustručava optužiti ljevicu za nesposobnost, pa makar to bilo indirektno i korištenjem boja koje su sinonim za pojedine talijanske strane u društvu.

Na istim danima posvećenima talijanskom društvu i socijalnim pitanjima radnog naziva 'Social Day' Berlusconi se obrušava na državnu televiziju odnosno na zakon *par conditio*, tj. zakon jednakih šansi o kojem je već bilo govora. Ovdje Berlusconi opet koristi svoju toliko željenu slobodu, odnosno optužuje sve one koji mu prigovaraju za spomenuti

⁴⁹<https://www.youtube.com/watch?v=JlcSlkWWCtg> (01.08.2015.)

⁵⁰<https://www.youtube.com/watch?v=qpCeT7iaT-I> (01.08.2015.)

⁵¹https://www.youtube.com/watch?v=6OQzp4_bOaE (02.08.2015.)

zakon da nepoštiju slobodu medija i namjerno umanjuju njegov medijski prostor u svrhu opstruiranja poruka koje Berlusconi želi prenjeti talijanskom društvu i biračima.⁵²

Berlusconijeva izborna kampanja bila je obilježena mnoštvom sličnih govora koje je u medijski prostor postavljala Berlusconi Kuća sloboda i Forza Italia, što je vidljivo u svakom isječku video zapisa koji završava talijanskom zastavom prekrivenom natpisom Forza Italia.

⁵²<https://www.youtube.com/watch?v=nW27616BqdU> (02.08.2015.)

6.4 BERLUSCONIJEV LIKI I DJELO U MEDIJIMA

Nakon analize nekolicine primjera ostaje nam nešto reći o samom Berlusconijevom liku i njegovoj osobnosti. Kada se pojavio u predizbornoj kampanji Berlusconi je navršio šezdeset i četiri godine i već ga se smatralo zrelim čovjekom za društvene pojmove. Tada ga se naziva 'blu ministeriale'⁵³, što označava svojevrsnu konzervativnost, odnosno vraćanje tradiciji u talijanskoj politici. Ovaj naziv Berlusconi dobiva zbog svog plavog odjela klasičnog kroja s kojim se pojavljuje u gotovo svakom obraćanju javnosti. Berlusconi ne zazire ni od estetskih operacija presađivanja kose te zatezanja lica kako bi ostao u formi, što je često radio za vrijeme obnašanja dužnosti premijera.⁵⁴ Berlusconi želi svojom pojavom ostaviti dobar dojam na vlastito biračko tijelo te im pokazati da je usprkos svojim godinama sposoban voditi državu i ponuditi reforme talijanskog društva, politike i države.

Berlusconijev lik i osobnost najbolje opisuje BBC-jev dokumentarni film talijanskog novinara Marka Franchettija, koji živi i radi u SAD-u, pod naslovom 'The Berlusconi's Show'. Kroz ovaj dokumentarni film upravo doznajemo kakav je Berlusconi te kakvim ga smatra javnost. Autor prikazuje Berlusconija kao rock zvijezdu. Berlusconi prikazuje svoj privatni i politički život bez ikakvog suzdržavanja od javnosti. On je posvuda, ne ustručava se ni pred čime, te stvara novi vid političara koji se poziva na tradiciju, dok s druge strane koristi svaku blagodat medija. U dokumentarnom filmu prikazuju se Berlusconijeve plastične operacije, briga o tijelu, odjeći i modi. Kroz analizu ovog uratka jasno možemo vidjeti i Berlusconijevu osobnost kroz neke izjave poput '*Ja sam najbolji premijer*'.⁵⁵, '*Tko je uspješan kao ja u Italiji*'.⁵⁶, '*Moj me otac učio biti vođom*'.⁵⁷ Navedene izjave govore da je Berlusconi jedan od samouvjerenih političara koji slave i hvale svoj uspjeh. Berlusconi je toliko samouvjeren da kritike svojih protivnika jednostavno ignorira nabrajajući vlastite uspjehe te političku i ekonomsku moć. Kada autor pita svoje sugovornike poput novinara Alessia Vincia i Berlusconijeva prijatelja Carla Rosella zašto baš Talijani glasaju za Berlusconija, odgovor je jasan i kratak, zato što je omiljen među Talijanima i uspješan. Berlusconi igra na uspjeh, jer

⁵³Grubiša, Damir, „Berluskonizam“, Novi list-Adamić, Rijeka, 2007. str.15.

⁵⁴<http://www.pierorosati.it/articoli/18/Trapianto-bis-per-Berlusconi/> (16.07.2015.)

⁵⁵<http://ildocumento.it/news-politica/the-berlusconi-show-bbc-2010.html> (20.05.2015.)

⁵⁶<http://ildocumento.it/news-politica/the-berlusconi-show-bbc-2010.html> (20.05.2015.)

⁵⁷<http://ildocumento.it/news-politica/the-berlusconi-show-bbc-2010.html> (20.05.2015.)

dobro zna da svaki pojedinac, tj. njegov birač želi biti upravo kao on. Svaki pojedinac želi uspjeti što Berlusconi dobro zna, a zna i da mu on to kao premijer Italije putem svojih medija i govora može obećati. Kroz dokumentarni film vidljivo je kako se Berlusconi obračunava sa svojim neistomišljenicima tj. s talijanskom ljevicom. Širi strah od komunizma, represije, uskraćivanja društvenih i medijskih sloboda, za što sve redom optužuje talijansku ljevicu. Na temeljima takvih optužbi i neprimjerenih usporedbi diže svoju stranku i talijansku desnicu koju pretvara u predvodnicu demokracije i građanskih sloboda zajedno sa svojim likom i djelom.

Berlusconijev lik i djelo jednostavno se ogleda kroz politiku u tri pravca, a to su; njega tijela, moda i televizijski nastup.⁵⁸ U Berlusconijevoj kampanji važno mjesto zauzima tijelo. Ključ uspjeha nije samo moć i posjedovanje, već Berlusconi ide korak dalje, a to je ljepota odnosno mladolik izgled. Ovdje se Berlusconi bori protiv prirode starenja, što vješto prikriva brojnim operacijama, zatezanjem lica te šminkom. U ovom nazovimo problemu mu pomaže moda, odijela šivana po mjeri te cipele s potpeticom koje ga čine višim. kako bi u televizijskim nastupima njegovo tijelo moglo pratiti njegovu osobnost. Televizijski nastupi nisu ništa manje iscenirani. Naglasak je postavljen na tehničke uvjete, postavljanje studija i specifičnog kuta snimanja kako bi se talijanskoj javnosti prikazao u što boljem svjetlu. Berlusconi u svojim javnim nastupima pomno odabire što će govoriti i kako će se predstaviti javnosti kako bi ostavio snažan utisak sposobnog vođe.

Berlusconijski možemo pratiti kroz još jedan dokumentarni film naziva 'Videocracy-basta parire', novinara Erika Gandinija.⁵⁹ Ovaj dokumentarni film govori o kompletnom Berlusconijevom liku i što on donosi talijanskoj politici. Na početku se govori o fenomenu kako talijanski magnat medija tj. Berlusconi dolazi na čelo države. Upravo tu i jest fenomen berlusconizma, tj. osobe koja isprepliće svoj javni i privatni život, kompletno se asimilirajući u talijansku politiku i javni život. Berlusconi si tako osigurava mjesto u svojim predizbornim kampanjama, ali i pobjedama koje ostvaruje na izborima. Kroz dokumentarni film vidimo inserte iz Berlusconijeva TV showa '*Grande fratello*'⁶⁰, koji gledateljima propagira konzumerizam, modu i ljepotu, koja su redom nezaobilazne ideje kod Berlusconijski. Berlusconi se ne osvrće samo na svoje tjelo, jer on nema sam po sebi mladolik izgled, nego su

⁵⁸Gibelli, Antonio, „*Berlusconi passato alla storia- L Italia nell era della democrazia autoritaria*“, Donzelli, Roma, 2011., str.39.

⁵⁹<https://vimeo.com/81588513> (15.05.2015.)

⁶⁰<https://vimeo.com/81588513> (15.05.2015.)

ondje za njega postavljene lijepe žene i muškarci. Jedan od Berlusconijevih lidera u propagiranju ljepote je Fabrizio Corona, talijanska medijska ličnost koja govori o talijanskim medijima i talijanskoj modi. Coronin intervju prate i snimke njegova naga tijela, putem kojeg se nastoji propagirati ideal ljepote muškog tijela u talijanskim medijima.

Kroz dokumentarni film provlači se zanimljiv spot Berlusconijeve stranke Forza Italia pod naslovom *'Presidente siamo con te'*⁶¹. Gledajući spot postaje nam jasno što Berlusconi želi postići i koje su njegove ideje. U patrijalhalnom smislu temelj postavlja na talijanskoj naciji i državi. Prije svega važan je ponos talijanskih građana, zajedništvo te Berlusconiju tako omiljena ideja o slobodi za svakoga. Analizom video spota shvaćamo da je kod Berlusconija zastupljen populizam, odnosno prikazi u spotu odgovaraju upravo tome. Prikazuju se radnici, slastičari, frizeri, propagira se tjelovježba kroz prikaz teretane, edukacija kroz prikaz školstva, te mladost kao univerzalna vrijednost putem prikazivanja mladih ljudi u spotskim aktivnostima. Analizom teksta pjesme naglašava se veličanje Berlusconijeva lika i djela *'Predsjedniče uz tebe smo - sva sreća da je ovdje Silvio'*⁶² Berlusconi je u spotu uzdignut na razinu spasitelja Italije, čovjeka kojeg svi vole jer on sve zna. Ovakav diskurz u talijanskoj politici Berlusconiju daje status vođe.

Za kraj ovog poglavlja ostaje nam naglasiti jednu rečenicu iz dokumentarnog filma Videocracy koja idealno opisuje Berlusconija, a glasi *'Tko ima uspjeha u Italiji? - Silvio Berlusconi ima uspjeha'*⁶³ Berlusconija doslovno krasi uspjesi kako on tvrdi, a to potvrđuju i uspjesi na izborima u Italiji.

⁶¹<https://www.youtube.com/watch?v=WXf1lgeuGc4> (16.05.2015.)

⁶²<https://www.youtube.com/watch?v=WXf1lgeuGc4> (16.05.2015.)

⁶³<https://vimeo.com/81588513> (15.05.2015.)

6.5 VELIKA POBJEDA 13. SVIBNJA 2001. GODINE

Stvaranje koalicije desnog centra za Berlusconija je bio pun pogodak 2001. godine. Pošto je tada došla na vidjelo kriza lijevog centra i koalicije Maslina, Berlusconi se odlučio obračunati s tzv. reformiranim komunistima, kako ih je volio nazivati.⁶⁴ Lider lijevog centra Rutelli nije više imao koherentnost stranke pred glasačkim tijelom kao što je to imao Berlusconi kojeg su birači više podržavali. Te 2001. godine Berlusconi je pridobio birače s juga Italije i Sicilije što mu je davalo prednost pred koalicijom lijevog centra.

Nakon izbrojanih glasova koalicija desnog centra pod nazivom Kuća sloboda ostvarila je većinu u Senatu, tj. 177 zastupničkih mjesta u odnosu na cjelokupnih 315 zastupničkih mjesta, dok je u Zastupničkom domu ta brojka dosegla 368 zastupničkih mjesta u odnosu na 630 cjelokupnih zastupničkih mjesta. Time je Berlusconi uspio ostvariti većinu u odnosu na koaliciju talijanske ljevice pod nazivom Maslina.⁶⁵ Identični članak kao što pronalazimo na portalu Hine, donosi nam i talijanska La Republica s izbornim rezultatima.⁶⁶

Ovom pobjedom Berlusconi ulazi u najplodonosnije razdoblje svog političkog djelovanja, koje će biti zapamćeno po brojnim aferama i sukobima sa zakonom.

⁶⁴Shin, Michael E. I Agnew John A., „*Berlusconi's Italy- Mapping Contemporary Italian Politics*“, Temple University Press, Philadelphia, 2008., str.92.

⁶⁵http://www.ar-news.net/index.php?option=com_content&view=article&id=527:berlusconijeva-kuaea-sloboda-ima-apsolutnu-veaeinu-u-parlamentu-&catid=35:politika&Itemid=54 (08.06.2015.)

⁶⁶<http://www.repubblica.it/online/elezioni/tuttiseggi/tuttiseggi/tuttiseggi.html> (15.07.2015.)

6.6 BERLUSCONIJEVA VLADA OD 2001. DO 2006. GODINE

Ubrzo nakon pobjede na izborima Berlusconijeva vlada započinje sa svojim radom. Berlusconi sa svojom Kućom sloboda obećava svojevrsni 'novi prostor' u talijanskoj ekonomiji, politici i društvu koji namjenjen upravo talijanskim građanima.⁶⁷ Obećaje ekonomski rast i zaštitu talijanskih interesa u ekonomskom pogledu, optužujući za ekonomski neuspjeh prethodnu vladu lijevoga centra. Najavljuje već obećanu reformu poreznog sustava i mnoge projekte vezane za Europski monetarni fond. Snažno se zalaže za ekonomski rast i uvođenje Italije u Europsku zonu što mu je jedan od bitnih ciljeva. Berlusconi najavljuje mnoge reforme koje želi provesti, no teroristički napad na SAD 11. rujna 2001. godine također će otežati odnos unutarnje i vanjske politike u Italiji, a i cijele europske vanjske politike, tako da će Berlusconijeve reforme doći u pitanje.

Berlusconijeva vlada imala je mnoge probleme, a za navesti nam je i neke te ih pobliže objasniti, kako bi shvatili u kojem je smjeru išla tadašnja talijanska politika. Berlusconi je u svoju vladu donio neke političke ekstreme poput secesioniste Umberta Bossija sa svojom strankom Sjeverne lige i Gianfranca Finija, profašistu sa svojom strankom Nacionalne alijanse. Talijanska javnost već tada je znala da Bossi i Fini ne mogu biti zajedno u Ministarstvu institucionalnih reformi jer se njihova politička načela ne slažu. Bossi se zalagao za odcjepljenje sjevera od juga Italije, dok je Fini podrijetlom s juga Italije pobornik centralizma. Bez obzira na neslaganja izašao je 'Zakon o imigrantima', poznatiji pod nazivom 'Legge Bossi-Fini', koji je izglasan u parlamentu 30. srpnja 2002. godine.⁶⁸ Ovaj zakon ograničio je temeljna prava imigranata, promijenio je dotadašnji zakon o imigraciji te uveo ograničenu dozvolu boravka na prostoru Republike Italije, i to samo osobama koje su potpisale ugovor o radu s nekim poslovnim subjektom. Ovaj zakon nailazi i danas na kritike u talijanskom parlamentu i društvu te se poziva sadašnjeg premjera Renzija da ga podhitno izmijeni zbog imigracijskih kriza na jugu Italije.⁶⁹

Iako se Berlusconi zaklinjao da će omogućiti rast talijanske ekonomije, okolnosti mu baš i nisu išle na ruku. U odnosu na Europsku ekonomiju u vrijeme Berlusconijeve vlade,

⁶⁷Shin, Michael E. I Agnew John A., „*Berlusconi's Italy- Mapping Contemporary Italian Politics*“, Temple University Press, Philadelphia, 2008., str.99.

⁶⁸<http://www.ilpost.it/2013/10/04/legge-bossi-fini/> (20.07.2015.)

⁶⁹http://www.repubblica.it/cronaca/2015/08/14/news/marco_tarquinio_ma_il_premier_deve_fare_di_piu_si_cambi_la_bossi-fini_-120959613/?ref=search (14.08.2015.)

talijanska ekonomija bila je u padu. U razdoblju od 2001. do 2003. godine zabilježen je pad od tri posto, a rast je bio najniži u talijanskoj povijesti, kako navodi literatura od samo 0.4 posto u odnosu na europskih 0.5 posto i američkih 1.3 posto.⁷⁰

U razdoblju od te dvije godine vodeća talijanska industrija automobila FIAT ulazi u krizu kao i talijanski Telekom. Javni dug tada je porastao za 1386 milijardi eura, a sve je popratio i debakl ministra financija Tremontija fingirajući javni prihod za 1.5 posto.⁷¹ Niti ovdje se nije zaustavio fijasko Berlusconijske vlade, već su poduzetnike i industrijalce opteretili novim porezima, a smanjili predviđene prihode za školstvo i zdravstvo. Talijanska ekonomija tada je doživjela svoj najveći pad. Birači su se osjećali iznevjereno, jer više nije bilo sna o tako silno željenom blagostanju u već u prvoj godini Berlusconijske vlade.

Ovo razdoblje pada bitno je oslabilo vladu desnog centra, a sve je kulminiralo ostavkom ministra financija Giulija Tremontija 2004. godine. Proces koji je rezultirao ministrovom ostavkom započeo je okrivljavanjem Europske unije da Tremonti loše vodi talijanske financije, na što je Berlusconi morao brzo reagirati iznudivši Tremontijevu ostavku. Londonski tjednik 'The Economist' također je izašao sa svojom kritikom talijanske ekonomije.⁷² Ova ostavka izazvala je krizu na talijanskoj političkoj sceni, ali i ostavila posljedice na talijansku ekonomiju te potakla brojne štrajkove nezadovoljnih Talijana nastalom situacijom u državi.

Berlusconi u svome mandatu nije imao problema samo s financijskom i ekonomskom krizom na prostoru Italije, već se javlja i problem vezan uz monopol nad medijima. Tako 2003. godine nastaje afera s Berlusconijskim medijima. Tadašnji predsjednik Republike Italije Carlo Azeglio Ciampi odlučno je odbio potpisati Berlusconijski zakon o medijima. Zakon je predložio tadašnji ministar komunikacija Maurizio Gasparri, a trebao je urediti duopol između Berlusconijske Mediaseta i državne televizije RAI. Premda je odluka prošla u Senatu, oporba se žestoko usprotivila najavljenom reformi, što je i predsjednik Ciampi podržao bojkotom potpisa zakona o medijima.⁷³ Vidljivo je i kakvo je ozračje ovaj zakon donio u talijanski parlament. Rasprave su bile burne, a Berlusconi ponovno nije ostvario svoj san, što

⁷⁰Ginsborg, Paul, „*Silvio Berlusconi television, power and patrimony*“, VERSO, London-NY, 2005., str.134.

⁷¹Grubiša, Damir, „*Berluskonizam*“, Novi list-Adamić, Rijeka, 2007. str.150.

⁷²Ibidem, str.56.

⁷³Ibidem, str.116.

je njegovoj koaliciji još jednom zadalo jak udarac. Kako prenosi štampa, zbog ovog zakona nastao je rat riječima u parlamentu.⁷⁴

Ovo je tek bio početak obračuna talijanske oporbe i politike s konstantnim kršenjem zakona koje je Berlusconi provodio. U pitanje je došla sloboda i neovisnost samih medija u Italiji, a sve se više počelo i provlačiti pitanje telepolitike u talijanskim medijima. Ključ Berlusconijske monopola leži u nepoštivanju zakona *'par conditio'*⁷⁵ tj. zakona jednakih šansi koje Berlusconi ne poštuje već u samoj izbornoj kampanji. Navedeno je rezultiralo kaznom Berlusconijskom Mediasetu zbog nepoštivanja tog pravila. Povjerenstvo za komunikacije ubrzo je odredilo kaznu od 150 000 eura. Berlusconi više nije mogao suspregnuti svoj bijes i nezadovoljstvo te je opet započeo sa svojim klišeima o komunistima koji ga žele uništiti, no ovoga puta su upravo sporni Berlusconijski komunisti novinari koje silno prezire ukoliko mu ne idu u korist.

Kako se navodi u literaturi koja se bavi pitanjem medija i telepolitike u Italiji, ništa nije gore nego kada mediji prenose farsu jednog režima koji se zazniva na lažima i kontroli medija, a upravo je to Berlusconi učinio.⁷⁶

Za kraj ovog poglavlja treba obraditi još jedan fenomen koji je Berlusconi želio provesti putem talijanskog parlamenta. Niti jedna reforma nije tako odjeknula poput reforme političkog sustava, odnosno prezidencijalizma i premijerata. Berlusconi je ovdje htio potpunu moć u parlamentu, a za to mu je smetala funkcija predsjednika. Berlusconi se kao lider svoje stranke ponašao kao prema stranci-poduzeću te je kao glavni lider u stranci mislio je da će biti glavni lider i u talijanskoj politici. Tada izjavljuje sljedeće: *'Zalažem se za francuski predsjednički sustav, u kojem predsjednik vodi egzekutivnu vlast, bavi se vanjskom politikom, imenuje predsjednika vlade za svakodnevno vođenje poslova. Kada želi, može intervenirati i predsjedavati ministarskim vijećem, raspustiti parlament i otpustiti ministre.'*⁷⁷ Veliku reformu započeo je na sredini svoga mandata 2003. godine, a planirao je da će se u roku od godine dana izglasati predloženi zakon. Berlusconi je svoju zamisao o zakonu modificirao u pokušaju reforme o neposrednim izborima za premijera, ali mu ni to nije bilo dosta, već se otvoreno zalagao za kancelarski sustav i ideju o prezidencijalizmu. Oporba se još jednom

⁷⁴<http://www.repubblica.it/2003/k/sezioni/politica/gasparri2/parole/parole.html> (20.07.2015)

⁷⁵Grubiša, Damir, „Berluskonizam“, Novi list-Adamić, Rijeka, 2007. str.118.

⁷⁶Ricordi, Franco, „Le mani sulla cultura. Il teatro politico e l'egemonia della sinistra nelle arti del XX secolo“, Germanese Editore, 2008, str.60.

⁷⁷Grubiša, Damir, „Berluskonizam“, Novi list-Adamić, Rijeka, 2007. str.163.

usprotivila ovakvom vidu reforme, znajući da će, ako Berlusconi uspije u svojim naumima, doći do kraha talijanske demokracije. Glavni suparnik u kritici predloženog zakona bio je bivši predsjednik Republike Italije Francesco Cossiga. Talijanska javnost tada je bila bombardirana vijestima o Berlusconijevom 'imperijalnom prezidencijalizmu'. Također i predsjednik Ciampi se oštro suprotstavio Berlusconijevoj težnji za vlas pozivajući oporbu na jedinstvo.⁷⁸ Berlusconi će se cijeli svoj mandat do travnja 2006. godine, kada će se raspustiti parlament, boriti za svoju reformu, no uz to što gubi utrku s vremenom nije imao niti dovoljnu podršku u parlamentu. Na kraju je sama reforma propala, a Berlusconijevoj vladi slutio se poraz.

Berlusconi su pritisle brojne afere, neuspjesi na financijskom i ekonomskom planu te propast obećanih reformi. Konačni krah Berlusconijeve vlade dolazi 28. travnja 2006. godine kada ga pobjeđuje koalicija lijevog centra na čelu s Romanom Prodiem.⁷⁹ Berlusconi svoje nezadovoljstvo nije mogao skriti, već se i ponio nedemokratski, neuputivši čestitku Prodiu. Berlusconi je tako morao ostati u oporbi do 2009. godine kada će opet doći u priliku da preuzme premijersku fotelju.

⁷⁸Ibidem, str.165.

⁷⁹Ibidem, str.230.

6.7 BERLUSCONIJEVA VLADA OD 2008. DO 2011. GODINE

Berlusconi je zbog vlastitog kraha na izborima 2006. godine morao provesti u oporbi skoro tri godine, no nikad nije odustao od premijerske fotelje, već se pripremao za nadolazeće izbore. U veljači 2008. godine već pompozno najavljuje svoj program. Ovog puta izabrao misiju od sedam točaka za spas Italije i talijanskog društva te zaziva potpisivanje 'Novog ugovora s Talijanima'.⁸⁰ Iako Berlusconi tvrdi da mijenja politički program, ponovno se zalaže za političku reformu, pravdu, talijansku obitelji i ekonomski napredak. Berlusconi ne odustaje od svog 'Ugovora s Talijanima', koji će potpisati ponovno, iako se radi o jednoj od farsi predhodnog mandata. Na sljedećoj točki svoje izborne kampanje ponovno govori o slobodi, zatim o podizanju ekonomije koja je pala još za njegova prijašnjeg mandata. Zatim ne odustaje od porezne reforme, obećavajući biračima smanjenje poreznih nameta za 40 posto. Niti u ovoj izbornoj kampanji nije izuzeta borba protiv komunista i osvajanje ljevičarskih talijanskih gradova. Berlusconijeva obećanja svode se na školstvo, infrastrukturu, brigu o talijanskoj obitelji koja je opterećena financijskom krizom. Sve probleme naravno riješit će Berlusconi, kako on tvrdi, nastojeći pod svaku cijenu ugrabiti mandat za sastavljanje vlade. Na kraju Berlusconi koristi mladu populaciju Italije koja će dobiti priliku participirati na izbornim listama Berlusconijevih stranaka Forza Italia i Kuće sloboda.

Berlusconi se u veljači sve aktivnije uključuje u izbornu kampanju, a među prvim televizijskim sučeljavanjima kao protivnik mu se pojavljuje gradonačelnik Rima Walter Veltroni iz talijanske stranke Partito Democratico.⁸¹ Naravno Berlusconi spominje svoju poreznu reformu i smanjivanje poreznih nameta, a Veltroniju poručuje da će teško sam na izbore. Veltroni se također zalaže za poboljšanje životnih uvjeta građana u Italiji, ali i poziva Berlusconija na suradnju u parlamentu.⁸² Berlusconi naravno vodi svoju politiku, ne obazirajući se na kritike koje su mu upućene.

⁸⁰http://www.corriere.it/politica/08_febbraio_29/berlusconi_programma_panorama_426891c8-e69a-11dc-84b2-0003ba99c667.shtml?refresh_ce-cp (04.08.2015.)

⁸¹<http://www.repubblica.it/2008/01/sezioni/politica/crisi-governo-5/campagna-elettorale/campagna-elettorale.html> (04.08.2015.)

⁸²http://video.sky.it/news/politica/lincontro_berlusconiveltroni/v523.vid (05.08.2015.)

Berlusconi u televizijskoj emisiji *Porta a Porta* 12. veljače 2008. godine⁸³ iznosi svoje uspjehe iz prijašnjeg mandata, ali navodi i nova obećanja u izbornoj kampanji. Posebno mjesto u svome medijskom obraćanju javnosti u navedenoj emisiji Berlusconi posvećuje vlastitom zakonu o zapošljavanju naziva 'Legge Biaggi' koji je osigurao preko 100.000 radnih mjesta do 2007. godine, kako Berlusconi navodi. Paradoksalno je upravo to što Berlusconi govori o jednom iznimnom stručnjaku za poslovno pravo kojem je upravo Berlusconi svojim reformama ukinuo policijsku zaštitu, što je rezultiralo atentatom 2002. godine u Bologni od strane Nuove Brigate Rosse. Talijanska javnost još nije zaboravila ostavku ministra unutarnjih poslova Claudija Scaijole iz prijašnje Berlusconijeve vlade, a sve je to rezultiralo smrću Biagia.⁸⁴ Berlusconi opetovano ponavlja svoja obećanja o ekonomskom napretku optužujući Romana Prodića za porast deficita na 2.4 posto. Berlusconi se hvali javnom infrastrukturom i kilometrima cesta za koje je zaslužna njegova predhodna vlada.⁸⁵ U kampanji ne bira sredstva samopromocije i isticanja vlastite važnosti, makar se hvalio uspjesima čija su mjerila bitno različita od talijanske realnosti.

Berlusconi je u svojim nastupima pravi showmen, tako se u javnom govoru predstavlja publici kao željeni kandidat i željeni pobjednik. Može tri dana za redom govoriti po deset sati, dok njegovi birači frenetično mašu zastavama s nazivom Popolo della liberta.⁸⁶

Konačno, Berlusconijev šarm pobijedio je na izborima 15. travnja 2008. godine s 47.6 posto, dobivši tako novi mandat za sastavljanje vlade.⁸⁷ U svom pobjedničkom obraćanju nabraja sve osobe iz vanjske politike koje su mu uputile čestitku. Posebice naglašava ruskog predsjednika Vladimira Putina koji će ubrzo postati premijer, a Berlusconi navodi kako je nekoliko dana prije i večerao sa svojim prijateljem koji mu sad postaje kolega.⁸⁸

Berlusconijeva vlada već kroz 2009. godinu pokazuje svoju neuspješnost i neorganiziranost, usprkos svim obećanjima za drugačiju politiku. Renato Schifani, tadašnji predsjednik Senata uputio je oštru kritiku Berlusconijevoj vladi zaprijetivši prijevremenim izborima zbog neprovođenja obećanih reformi i međustranačkim sukobima oko Zakona o imigrantima, te Zakona o sudstvu. Fini ne daje željenu podršku Berlusconiju u vezi

⁸³<http://www.lavoce.info/archives/24748/vero-o-falso-nella-campagna-elettorale-2008/> (08.07.2015.)

⁸⁴Grubiša, Damir, „Berluskonizam“, Novi list-Adamić, Rijeka, 2007. str.53.

⁸⁵<http://www.lavoce.info/archives/24748/vero-o-falso-nella-campagna-elettorale-2008/> (08.07.2015.)

⁸⁶<https://www.youtube.com/watch?v=iz-FlfzhX2M> (08.07.2015.)

⁸⁷<http://www.repubblica.it/speciale/2008/elezioni/senato/> (07.08.2015.)

⁸⁸https://www.youtube.com/watch?v=JyJ_WE40iSY (09.07.2015.)

izglasavanja novog Zakona o sudstvu. Također i javnost se oštro usprotivila zakonu koji bi uveo amnestiju za osobe poput Berlusconija i drugih koji su se ogriješili o talijanske zakone, a ovim zakonom bi izbjegli pravdi. Na čelu oštrog kritici zakona pronašao se i talijanski autor Roberto Saviano sa svojom knjigom o talijanskoj mafiji 'Gomorra' za koju konstantno dobiva prijetnje od talijanske mafije.⁸⁹

U cijelu parlamentarnu trakavicu uključuje se Bossi, lider Sjeverne lige sa svojom netrpeljivošću prema strancima i imigrantima. *Pošaljimo strance kući odmah, posla nema ni za nas.*⁹⁰ Ova Bossijeva izjava odjeknula je u medijima, dok mu se Fini suprotstavio programom inkorporacije legalnih imigranata u talijansko društvo.

Gledajući ovaj primjer vidimo koliko problema ima sama Berlusconijska vlada, a jedan od najbitnijih je neslaganje među političkim frakcijama. To neslaganje nebi bilo toliko loše da te iste političke frakcije ne čine talijansku političku desnicu udruženu u stranke Forza Italia i Kuća sloboda (Casa delle Libertà). Upravo političko mimoilaženje na talijanskoj desnici ruši sve planove, uvjerenja i obećanja koja predstavlja sam Silvio Berlusconi.

U ozračju Berlusconijskih neuspjeha u talijanskom parlamentu u studenom 2009. godine, u medijima se pojavljuje informacija o mogućem atentatu na Berlusconija. Berlusconi je zbog prijetnji bio primoran prenoćiti u palači Chigi u središtu Rima zbog sigurnosnih razloga. Što se tiče mogućih izvršitelja napada, špekuliralo se o islamističkim terorističkim organizacijama bliskim libijskom atentatoru Mohamedu Gameu koji je već pokušao izvesti samoubilački napad na vojarnu Santa Barbara u Milanu. Povodom toga priopćenja oglasio se ministar unutarnjih poslova Roberto Maroni koji je naglasio da postoje indicije oko mogućih počinitelja tj. terorističkih organizacija kojima su uzor bivše Brigate Rosse.⁹¹

Teroristički napad na Berlusconija nije se na sreću ostvario, no 13. prosinca 2009. ostat će zapamćen po nemilom događaju za samog Berlusconija. Nakon održanog političkog mitinga Berlusconi se približio svojim pristašama kako bi ih pozdravio. U tom trenutku prosvjednik Massimo Tartaglia udara Berlusconija maketom milanske katedrale, te mu oštećuje lice i usnicu, a Berlusconi se iznenađeno našao na podu. Predsjednik Republike Giorgio Napolitano osudio je čin napada na premijera, dok je Antonio di Pietro, protivnik

⁸⁹<http://www.slobodnadalmacija.hr/Crna-kronika/tabid/70/articleType/ArticleView/articleId/79748/Default.aspx> (21.07.2015.)

⁹⁰<http://www.slobodnadalmacija.hr/Crna-kronika/tabid/70/articleType/ArticleView/articleId/79748/Default.aspx> (21.07.2015.)

⁹¹<http://www.vecernji.hr/svijet/prijetnje-napadom-na-berlusconijska-50773> (23.07.2015.)

Berlusconi je u sudskim procesima naglasio da sam lik premijera kao što je Berlusconi potiče mržnju u talijanskom društvu.⁹²

Kako prenose mediji, napadač Silvia Berlusconi, Massimo Tartaglia, je psihički bolesnik koji je u vrijeme napada bio rastrojen i kod sebe imao raspelo i suzavac, koji će odgovarati sukladno krivičnom zakonu. Berlusconi je nakon napada bio prevezen u bolnicu sv. Rafaela u Milanu gdje mu je dijagnosticirana fraktura nosa i lom dva zuba.⁹³

Berlusconi je napad iskoristio za prikaz sebe kao žrtve i patnika kojeg žele srušiti njegovi protivnici, pa makar i silom. Berlusconi je popularnost nakon napada povećala se iznad pedeset posto, što Berlusconi nije bilo mrsko.⁹⁴ Berlusconi je od samog napada stvorio medijski prostor za prikaz samog sebe pa makar i krvavog lica. Sebe proziva patnikom te prikazuje svoje rane u medijima kako bi svoju priču potvrdio.

Napad na Berlusconi prikazan je u svim medijima,⁹⁵ što on kasnije pomno koristi za svoju propagandu kako bi popravio svoj imidž posrnulog premijera u parlamentu. Nije vodio samo brigu oko svog političkog rejtinga, već mu je slijedila briga o svom tijelu, tj. licu koje je bilo oštećeno napadom. Tako odlazi na plastičnu operaciju dvije godine nakon napada u ožujku 2011. godine. Njegov osobni liječnik Alberto Zangrillo prati implataciju čeljusnih kostiju i rekonstrukciju nosa.⁹⁶ Niti ovaj puta Berlusconi nije zaobišao medije, pa makar zbog plastične operacije i napada koji se dogodio dvije godine ranije. Berlusconi ne preza ni pred čime, a osobni kontakt sa svojim biračima pa makar kad je i bol u pitanju nipošto ne propušta ostvariti.

Kraj 2009. i početak 2010. godine donosi mu nove probleme tj. ukinut mu je imunitet koji si je priskrbio dolaskom na vlast. Tada su mogli započeti postupci u sudskim parnicama koje su ga teretile za utaju poreza i suradnju s talijanskom mafijom. Ovo je bio svojevrsni presedan suda, no Berlusconi je zadao brojne probleme koji su izašli u javnost, poput utjecaja na sudski proces i podmićivanje suda.⁹⁷ Ovim činom započeo je ponovni pad

⁹²<http://www.jutarnji.hr/prosvjednik-udario-berlusconi-u-lice-ostrim-predmetom/403955/> (10.07.2015.)

⁹³<http://www.monitor.hr/clanci/massimo-tartaglia-muskarac-koji-je-napao-berlusconi/27231/> (10.07.2015.)

⁹⁴<https://angusyoung111.wordpress.com/2009/12/21/berlusconi-porastao-rejting-poslije-napada/> (10.07.2015.)

⁹⁵https://www.youtube.com/watch?v=O57mWscB_MQ (10.07.2015.)

⁹⁶<http://www.novolist.hr/Vijesti/Svijet/Silvio-Berlusconi-podvrgnuo-se-operaciji-lica> (10.07.2015.)

⁹⁷<http://www.dnevno.hr/vijesti/svijet/talijanski-ustavni-sud-djelomicno-ukinuo-imunitet-berlusconi-18879> (20.06.2015.)

Berlusconijsve popularnosti, a na sebi prepoznatljiv način još jednom je optužio komuniste koji su ovaj put i sami suci koji ga tuže. U pitanju su također bili i talijanski mediji tj. Berlusconijsvo vlasništvo u njima te nezakonito stjecanje prava u Mediasetu.⁹⁸

Kraj Berlusconijsve vlade dogodio se u studenom 2011. godine. Čim su se morale usvojiti mjere za spas talijanskog gospodarstva opterećenog krizom, Berlusconi je ponudio ostavku. U parlamentu je ostao bez većine, te je dao ostavku za dobrobit Italije, kako je i sam potvrdio. Čak ga je i Bossi izdao čim je vidio u kakvom je stanju vlada i da je nemoguće izbjeći pad.⁹⁹

Berlusconijsva ostavka obilježena je slavljem na ulicama Rima, a na predsjedniku Republike Giorgiu Napolitanu bilo je da pronađe novog mandataru vlade i riješi nastalu krizu. Najbolje rješenje u tom trenutku bio je odabir Maria Montija, ali u senatu je Berlusconi zajedno s Bossijsvom Sjevernom ligom još uvijek imao većinu. Na kraju će se ipak uspjeti formirati tehnička vlada, na sveopće zadovoljstvo javnosti što Berlusconi odlazi. Na odlasku su mu građani Rima klicali 'Buffone, buffone!'¹⁰⁰, što je značilo da upravo politička 'budala' i gubitnik odlazi s talijanske scene.

Svjetska javnost također je pozdravila događanja u Italiji, a vodeći političari Sarkozy i Merkel pridružili su se svesrdnoj podršci talijanskoj politici.¹⁰¹

Berlusconi je svojom ostavkom srušio i vlastiti ego. Veliki bussinesman i političar ovaj puta pada bez mogućnosti povratka. Berlusconijsu je ovo bila posljednja premjerska fotelja, a druge prilike nije bilo. Nije bio niti potjeran već je sam sebi morao presuditi, što mu je bio najgori udarac. Bio je primoran samostalno se smjestiti u talijansku oporbu iz koje više nikad neće izaći. Jedino po čemu će Berlusconijsva javnost pamti ti jesu nespretne izjave i gafovi te njegova telepolitika koja je svakodnevno ulazila u domove Talijana.

⁹⁸<http://dnevnik.hr/vijesti/svijet/berlusconi-komunisticki-suci-su-me-odlucili-unistiti.html> (20.06.2015.)

⁹⁹<http://www.jutarnji.hr/kriza-u-italiji-silvio-berlusconi-je-izgubio-vecinu-u-parlamentu--svi-cekaju-ostavku-/985931/> (25.06.2015.)

¹⁰⁰<http://www.jutarnji.hr/silvio-berlusconi-podnio-ostavku/986815/> (25.06.2015.)

¹⁰¹<http://www.jutarnji.hr/silvio-berlusconi-podnio-ostavku/986815/> (25.06.2015.)

6.8 BERLUSCONI U PRIVATNOM ŽIVOTU

Berlusconijev privatni život pun je intriga i afere koje su dugo godina punile talijanski tisak i medije. U medijima prikazuje kao veliki ljubavnik okružen lijepim ženama za koje ga vežu brojne afere i raskošne privatne zabave.

U svojoj mladosti prvenstveno bio poslovan čovjek koji se nije previše zanosio obiteljskim životom. Berlusconi se ženi po prvi puta 1965. godine u svojoj 29. godini života za Carlu Elviru Dall'Oglio koju poznaje od studentskih dana sa sveučilišta La Spezia. Iz tog braka rađa mu se kćer Maria Elvira zvana Marina 1966. godine i sin Pier Silvio zvan Dudi 1969. godine.¹⁰² Berlusconi sa svojom obitelji živi u ulici San Gimignano u blizini svojih roditelja i rodbine te školskih prijatelja. Težnje za prestižom već su tada uočljive u pogledu obiteljskog useljavanja u svoju prvu vilu u predgrađu Milana zvanom Arcore. Vila Arcore bila je komforno uređena, s pripadajućim bazenom u dvorištu, a njezino uređenje vodio je Marcello Dell'Utri, koji Berlusconija uvodi u suradnju s talijanskom mafijom.

Berlusconi nije mogao održati svoju vjernost u braku. Već 1980. godine započinje aferu s Veronicom Lario, televizijskom glumicom podrijetlom iz Bologne. Lario nije bila zapažena toliko po filmskoj karijeri, koliko kao druga supruga Silvia Berlusconija. Iz ovog braka Berlusconi dobiva kćer Barbaru rođenu 1984. godine, neposredno prije Berlusconijeve rastave s Dall'Oglio. Druga kći Eleonora rođena je 1986. godine, a sin Luigi 1988. godine.¹⁰³ Veronica Lario iskoristila je svoju poziciju u medijskim nastupima neovisno od vlastitog supruga, a kao prva dama premijera bila je zadužena za sva primanja koja je Berlusconi dogovarao. Unatoč publicitetu, Lario nije mogla prešutjeti Berlusconijeve ljubavne afere te podnosi zahtjev za razvod 2009. godine.

Medijska trakavica oko samog razvoda punila je talijanske medije, a sud je 2015. godine dosudio o izvjesnoj svoti novaca koju Veronica Lario mora dobiti od supruga. Špekuliralo se o tri milijuna eura koje je zatražila Lario.¹⁰⁴ Nije se naime radilo o jednokratnoj isplati već o mjesečnim isplatama kako je Lario zahtjevala, no sud je u lipnju 2015. godine

¹⁰²Ginsborg, Paul, „*Silvio Berlusconi television, power and patrimony*“, VERSO, London-NY, 2005., str.25.

¹⁰³<http://biografieonline.it/biografia.htm?BioID=2050&biografia=Veronica+Lario> (02.07.2015.)

¹⁰⁴<http://www.liberoquotidiano.it/news/personaggi/11781139/Berlusconi-e-Lario--caro-divorzio.html> (03.07.2015.)

donio odluku o 400 000 eura mjesečno, koje će Berlusconi plaćati svojoj supruzi. Odlukom suda ova je parnica bila završena, a i maknuta iz talijanskog medijskog prostora.¹⁰⁵

Bez obzira na dva propala braka Berlusconi nikada nije odustao od žena. Silvio Berlusconi poznat i kao 'gran cavaliere' organizirao je noćne zabave nedaleko od vlastite vile na Costi Smeraldi, smještenoj na sjevernom dijelu Sardinije. Ljetni odmor Berlusconi provodi u svojoj raskošnoj vili i u noćnom klubu Billioner. U istoimenom noćnom klubu Berlusconi bira najljepšu djevojku koja će za nagradu dobiti dvotjedno vođenje vremenske prognoze na Mediasetu.¹⁰⁶

Jedna dama Berlusconiju zadaje i glavobolje, a to je Patrizia D'Addario, bivši model i eskort čije je usluge koristio premijer Berlusconi. Patrizia D'Addario provodila je noći u društvu premijerom u Palači Grazioli u Rimu. U dokumentarnom filmu BBC-a 'The Berlusconi show' opisuje večeri provedene s premijerom koji je bio jako ljubazan i darežljiv, a posebice nakit koji je dobivala.¹⁰⁷ Kasnije se D'Addario osvećuje Berlusconiju putem medija, što traje i danas, zbog napuštanja i izostanka financija.

Talijansku javnost potresla je priča o mladim djevojkama koje su bile poticane na odlazak na premijerove zabave kako bi zaradile novac. Talijanski i hrvatski tisak žurno su prenijeli vijest kako premijer potiče orgije i prostituciju. Priča o maloljetnicama također je zgranula javnost, a najpoznatiji je slučaj zasigurno afera Ruby.¹⁰⁸

Ruby je sedamnaestogodišnja djevojka marokanskog podrijetla koja je 2010. godine sudjelovala na Berlusconijevim privatnim zabavama u Milanu. Vjerojatno afera nebi toliko odjeknula da mlada Ruby nije počinila krađu, a Berlusconi se umiješao da je izvuče iz zatvora. Razgovori među njima su prislušivani i tako su dospjeli u medije. Nedugo potom došlo je do izbijanja skandala, a Berlusconi se pravdao izgovorom da je mislio kako je Ruby nećakinja bivšeg ekipatskog predsjednika Hosnija Mubaraka, te da je htio spriječiti diplomatski skandal.¹⁰⁹

¹⁰⁵<http://www.blitzquotidiano.it/berlusconi/divorzio-berlusconi-veronica-lario-assegno-2-2216728/> (03.07.2015.)

¹⁰⁶<https://vimeo.com/81588513> (15.05.2015.)

¹⁰⁷<https://www.youtube.com/watch?v=Wxf1lgeuGc4> (16.05.2015.)

¹⁰⁸<http://dnevnik.hr/vijesti/svijet/roditelji-poticali-kceri-da-odlaze-na-berlusconijeve-zabave.html> (20.08.2015.)

¹⁰⁹<http://arhiva.nacional.hr/clanak/102154/berlusconi-ima-razloga-za-zabrinutost-sve-afere-talijanskog-premijera> (25.08.2015.)

Berlusconi je prijetilo pokretanje tužbe za spolni odnos s maloljetnicom, za što je mogao dobiti i do 12 godina zatvora. Krenuli su prosvjedi žena širom Italije boreći se protiv razularenih zabava i prostitucije žena.¹¹⁰

Zbog ovog slučaja ubrzo završava na sudu pod optužbama da je imao seksualne odnose s maloljetnom osobom. Suđenje je započelo u travnju 2010. godine, a obrana Silvija Berlusconi je pozvala je za svjedoka američkog glumca Georgea Clooneya kojeg je Ruby navela da je viđen na zabavi, što je njegova partnerica Elisabetta Canalis demantirala.¹¹¹

Vješto je izbjegavao ročišta zbog službenih dužnosti, dok je mlada Ruby (Karima El Mahroug) nijekala bilo kakav seksualni odnos s premijerom.¹¹² Berlusconi je bio osuđen na sedam godina zatvora, no nedugo potom ulaže žalbu prizivnom sudu u Milanu i postupak se ponovno pokreće. U ponovljenom postupku na vidjelo je došlo svodništvo i prostitucija za koju su osuđeni Berlusconi i prijatelji Emilio Fede i Dario 'Lele' Mora, te bivša premijerova ljubavnica Nicole Minetti.¹¹³ Osuđeni su za svodništvo tzv. 'Olgettina', kojima je Berlusconi plaćao smještaj. 'Olgettine' su bile mlade djevojke smještene na milanskoj adresi Via Olgettina, a koje su sudjelovale na Berlusconijevim zabavama. Okrivljenike se teretilo da su podvodili djevojke u Berlusconijevu vilu San Martino u milanskom predgrađu Arcore, gdje je dolazila i Ruby, koja je u svibnju 2010. godine pronađena bez isprava s optužbom prostitutke da joj je otuđila 3 tisuće eura. Berlusconi je sve to iskoristio, pretvarajući se da nije znao koliko Ruby ima godina.

Afera je postajala sve veća, a suđenje se odužilo i počeli su se otkrivati detalji Berlusconijevih zabava. Tako su se otkrile bilješke koje je vodila sama Ruby, a u kojima je stajalo da su seksiplilne djevojke plesale preodjevene u časne sestre, što je bio vrhunac zabave koja se održala u ožujku 2010. godine. Na pitanje o novcu Ruby je priznala da je ipak dobivala određenu sumu novca kao ostale djevojke, a radilo se o dvije do tri tisuće eura. Ruby je još dodala da joj je Berlusconi poklonio 30 000 eura kako bi otvorila salon za uljepšavanje, a kad je sudac pitao je li imala seksualne odnose s tadašnjim premijerom, Ruby je to čvrsto opovrgnula. Sud se našao pred bitno izmijenjenim iskazom mlade Marokanke u odnosu na

¹¹⁰<http://arhiva.nacional.hr/clanak/102154/berlusconi-ima-razloga-za-zabrinutost-sve-afere-talijanskog-premijera> (25.08.2015.)

¹¹¹<http://www.24sata.hr/svijet/afera-ruby-berlusconi-zvao-clooneya-za-svjedoka-na-sudu-215210> (26.08.2015.)

¹¹²<http://www.monitor.hr/clanci/afera-ruby-pocetak-drugog-rocista-bez-berlusconi/147015/> (26.08.2015.)

¹¹³<http://www.jutarnji.hr/berlusconi-nevin--nije-znao-da-ruby-ima-17-/1207729/> (26.08.2015.)

prvi, a ona je sada tvrdila da govori istinu te da je prvi iskaz bio pun 'gluposti' kako je navela.¹¹⁴

Afera Ruby i sudski proces protezala se sve do ožujka 2015. godine, kada je Berlusconi oslobođen svih optužbi zbog kojih je bio čak i u kućnom pritvoru i imao zabranu obnašanja javnih dužnosti. Kasacijski sud, najviše talijansko sudbeno tijelo potvrdilo je presudu Prizivnog suda koji je Berlusconija 2014. godine proglasio nevinim¹¹⁵. Tako je Berlusconi po tko zna koji put pobijedio talijansko pravosuđe i opet izašao u javnost čistih ruku.

Berlusconijske zabave dobile su naziv 'bunga bunga', a bile su poznate po performansima mladih žena i striptiz zabavama. O postojanju istih doznalo se kroz aferu Ruby i kroz njezino svjedočenje o događajima koji su se ondje odvijali. Centralni dio Berlusconijskih zabava također je bio i ples u krilu kojim su mlade djevojke zavodile Berlusconijske prijatelje, poslovne i političke partnere. Kada su došle optužbe za poticanje prostitucije na takvim zabavama, Berlusconi i njegove podanice sve su odlučno zanijekali.¹¹⁶

Nedugo potom u javnost je izbila nova afera, ovaj puta pod nazivom 'bunga bunga', a kao najpoznatiju smo izdvojili aferu 'Rubygate'. Cjelokupna afera još je jednom je završila na sudu, ali ovaj je puta bilo na meti osude bilo kontinuirano razvratno ponašanje Berlusconijske. Na suđenju je bilo izneseno nekoliko detalja o razvratnim plesovima djevojaka koje su se maskirale u ličnosti talijanske i svjetske političke scene, čime se Berlusconi, tadašnji premijer doslovno rugao cijelom svijetu, a Italiju ocrnjivao kao i njene građane takvim nedoličnim ponašanjem.¹¹⁷

Berlusconi se, bez obzira na suđenje, još jednom provukao bez osude. No, 2015. godinom, u razdoblju kada se i ova afera privodila kraju, procurile su u javnost informacije o Berlusconijskom podmićivanju svjedoka, što je otvaralo mogućnost novog suđenja.¹¹⁸

¹¹⁴<http://www.vecernji.hr/svijet/berlusconijska-ruby-lagala-sam-istraziteljima-559462> (28.08.2015.)

¹¹⁵<http://www.vijesti.rtl.hr/novosti/1542163/izvukao-se-sud-oslobodio-berlusconijska-u-afere-rubygate/> (28.08.2015.)

¹¹⁶<http://www.usatoday.com/story/news/world/2013/05/17/berlusconis-bunga-parties/2205533/> (28.08.2015.)

¹¹⁷<http://dnevnik.hr/vijesti/svijet/afera-bunga-bunga-pronadjeni-dokazi-o-berlusconijsku-podmicivanju-svjedoka---391204.html> (28.08.2015.)

¹¹⁸<http://www.index.hr/vijesti/clanak/berlusconi-ce-opet-na-sud-zbog-afere-bunga-bunga-postoje-dokazi-da-je-podmitio-ruby/828207.aspx> (28.08.2015.)

Za Berlusconi se vežu nebrojeni seksualni skandali, a ovdje su izneseni neki od upečatljivijih koji su mnogo mjeseci čak i godina popunjavali mjesto u talijanskom i svjetskom tisku. Cijeli jedan rad mogao bi se posvetiti Berlusconijevu ljubavnom životu koji nije nimalo nezanimljiv u odnosu na njegovo političko i ekonomsko djelovanje. Berlusconi, osim što je tradicionalist i pobornik patrijarhata, vlastiti uspjeh mora osim na ekonomskom i političkom planu imati i u ljubavnom životu, pa makar to značilo biti ispred svih po vlastitom amoralnom ponašanju u odnosu naspram žena i objektivizaciji ženskog tijela.

7. VENDETTA

Vendetta u talijanskom jeziku označava osvetu. Berlusconi koristi osvetu protiv pravnog sustava Republike Italije, jer mu upravo on stoji na putu ostvarenja njegovih ambicija i želja. Nebrojeno puta imao problema s talijanskim pravosuđem oko medija, poreza, medijskih i financijskih kompanija poput Mediaseta i Fininvesta, koje su naposljetku završile u mnogobrojnim sudskim procesima. Njegov lik i djelo također su se našli na optuženičkoj klupi. Berlusconi je morao djelovati povlačenjem određenih poteza kojima bi zaštitio svoje financijsko carstvo i dignitet. Najveći rat sa sudstvom izbio je u periodu Berlusconijeve vlade između 2001. i 2006. godine. Pokrenuo je reformu sudstva koju je predstavljao pod krinkom neefikasnog talijanskog pravosuđa. Prema njegovim idejama, valjalo je ubrzati sudske procese i pojednostaviti kazneni postupak, ali se nije naglašavalo koji su to procesi, premda je reforma bila obznanjena već u veljači 2002. godine. Nastupio je štrajk pravosudnih djelatnika u lipnju 2002. godine kao odgovor na Berlusconijev obračun sa sucima. U vrijeme dok je štrajk punio medije, protiv Berlusconija su se vodili procesi za korupciju i utaju poreza, a na udaru se našla i Berlusconijeva izdavačka kuća Mondadori.¹¹⁹

Berlusconi je bio bijesan te se odlučio pod svaku cijenu obračunati s talijanskim pravosuđem. U svojoj izjavi je tvrdio da *'Premjeru može suditi samo narod, a ne suci'*.¹²⁰ Time se Berlusconi vraća na potpisivanje 'ugovora s talijanskim građanima', što je teatralno izveo u predizbornoj kampanji, a sad mu je poslužio kao dobra teza. Berlusconi ovom izjavom negira sudska tijela i daje si za pravo da sudi sucima. Berlusconi su milanski suci bili trn u oku, stoga je tražio u slučaju Mondadori izuzeće istih i prebacivanje sudskih procesa iz Milana u neki drugi talijanski grad. Ovakav obračun sa sudstvom osudili su političar Francesco Rutelli, vođa Masline, potom književnik i filozof Umberto Eco pa i ugledni povjesničar, nećak Benita Mussolinija, Claudio Mussolini, koji je opisao Berlusconijev rat sa sudstvom kao dolazak svog strica na vlast.

Vidno povrijeđen i ljutit, Berlusconi se povlači na trenutak iz javnog života i odlazi iz Rima u svoju rezidenciju na Sardiniji. Kako mu je padala popularnost, ponovno se odlučio poboljšati svoj lik, tj. podvrgnuo se plastičnoj operaciji lica poznatoj kao face-lifting. Dok se Berlusconi uljepšavao, štajkovi sudaca nisu silazili s medijske pozornice. Berlusconi se ubrzo

¹¹⁹Grubiša, Damir, „Berluskonizam“, Novi list-Adamić, Rijeka, 2007. str.92.

¹²⁰Ibidem, str.93.

vratio na proslavu desete obljetnice njegove stranke Forza Italije i još jednom oštro napao pravni aparat Republike Italije. Na ustavnom sudu spremalo se izglasavanje neustavnosti zakona o imunitetu premjera, što bi Berlusconi uvelo u nove sudske procese. Njegovi prijedlozi za reformu sudstva nisu prolazili, a konačni udarac zadao mu je tadašnji predsjednik Republike Italije Carlo Azeglio Ciampi, odbivši potpisati predloženu reformu u prosincu 2004. godine.¹²¹

Iako je nakon ovog događaja zakon morao biti preformuliran po Ciampijevim primjedbama, neke stavke iz tog zakona bile su kontroverzne. Berlusconi je zakon o sudstvu pomogao sastaviti Roberto Castelli iz koalicijske stranke Leghe Nord, a glavna zamisao bila je podjela sudskih karijera od državno-odvjetničke, što javnost ni suci nisu odobravali. Castelli je sastavio brojne akte kojim se ograničavala neovisnost i sloboda sudaca i tužitelja čime bi se u krajnjoj liniji izgubila nepristranost suda. Povodom toga u Italiji su kružile informacije o restauraciji sustava za vrijeme fašizma i Mussolinija.¹²² Zakon je ipak sretno izmjenjen i Berlusconi ni ovaj puta nije uspio u velikoj osveti koju je pomno pripremao.

Berlusconi se optuživalo za podmićivanje svjedoka u sudskim procesima i vezama koje je ostvario pri Kasacijskom sudu. Na kraju je Berlusconijev fiasco s pravosuđem bila težnja ukidanja žalbe državnim odvjetnicima koju je predložio Berlusconijev prijatelj i odvjetnik Gaetano Pecorella. I ovaj prijedlog naišao je na neodobranje i doživio je potpuni neuspjeh, a sve je završilo optužbom ministra pravosuđa Castellija da su sami suci gori od komunista.¹²³ Berlusconijska vlada 2006. godine bila je na izdisaju, a nova šansa za vlast nije joj bila na vidiku.

Berlusconi je bio umješšan u mnogo sudskih procesa koji su se vodili protiv njega, njegovih kompanija i suradnika. U oči javnosti dospjele su tako mnoge malverzacije, utaje poreza i djela iz domene gospodarskog kriminala. Navedenoj tematici mogao bi se posvetiti cijeli jedan rad, posvećen Berlusconijskoj ličnosti na optuženičkoj klupi. Najvažniji detalj svih ovih procesa jest taj da se Berlusconi uvijek uspije izvući bez konkretne osude, a i brojni zakoni o zastari i amnestiji kriminalnih radnji uspješno su spasili Berlusconijski obraz.

¹²¹Ibidem, str.98.

¹²²Ibidem, str.100.

¹²³Ibidem, str.105.

8. VANJSKA POLITIKA

Berluskonizam kao fenomen u talijanskoj politici nije ostao samo u krugovima Republike Italije već je utjecao na njezinu vanjsku politiku, a bio je temeljito popraćen i kroz strane medije. Berlusconi je želio izgraditi svoj renome i na vanjsko-političkoj sceni, što je također bilo popraćeno mnogim gafovima i nespretnim izjavama.

Kroz literaturu autori naglašavaju pad samog digniteta Republike Italije koji je Berlusconi prouzročio na vanjsko-političkoj sceni. Svijet je na to odgovorio osudom i snižavanjem popularnosti i uspješnosti Italije na svjetskim ljestvicama.¹²⁴ Vanjska politika Silvija Berlusconija obilježena je ostavkom ministra vanjskih poslova Renata Ruggiera te alijansom sa SAD-om u borbi protiv terorizma.

Već uoči parlamentarnih izbora u Italiji 2001. godine, poznati ekonomski časopis 'Financial Times' predstavlja Berlusconija kao velikog medijskog magnata koji bi trebao politiku odvojiti od medija. 'The Economist' se pita kako jedan čovjek optužen u brojnim korupcijskim aferama može izaći na izbore, a spočitavaju mu i suradnju s talijanskom mafijom.¹²⁵

Zanimljiv je osvrt iz francuskih novina 'Le Nouvel Observateur' koji piše novinar Jean Daniel. Autor se pita kako je moguće da u državi 'Čistih ruku' (Mani pulite) Berlusconi izlazi poput heroja. Ovdje se misli na pokret 'Mani pulite' koji je započeo sudac Antonio di Pietro, također Berlusconijev protivnik, a pokret je za cilj imao osuditi suradnju talijanskih političara i mafije. Berlusconi se početkom 90-ih godina 20. stoljeća također našao u vrtlogu novog pokreta, no uspješno se izvukao bez osude. Zaključak autora je bio da novac čini čuda, tako da je i u ovom slučaju talijansko sudstvo i politički aparat ostao nemoćan protiv Berlusconija.¹²⁶

Berlusconi je za ministra vanjskih poslova odabrao Renata Ruggiera, vrsnog i dobrog diplomata koji je svoju političku karijeru započeo u stanci Partito Socialista Italiano. Već su u početku započele nesuglasice između Berlusconija i Ruggiera zbog funkcije samog ministra.

¹²⁴Cassini, Giuseppe, „*Gli anni del declino, La politica estera del governo Berlusconi (2001-2006)*“, Prefazione di Furio Colombo, Bruno Mondadori-Nuovo Studio Editoriale, Roma, 2007., str.2.

¹²⁵Ibidem, str.5.

¹²⁶Ibidem, str.6.

Berlusconi je bio uvjeren da u vanjskoj politici vodeću ulogu mora imati premjer, a ne ministar, koji je u vidu tehničke osobe postavljen na to mjesto.¹²⁷ Iako je svjetska politička scena bila zadovoljna Ruggierom kojeg je iznimno cijenila, nije ni slutila da će se Berlusconi direktno i otvoreno miješati u vanjsku politiku.

Nakon završetka izbora 2001. godine 20. srpnja slijedio je Summit G8 koji se održavao u Genovi, a bio je popraćen jakim antiglobalističkim prosvjedima, u kojima je došla na vidjelo brutalnost policije. Preko 200 tisuća prosvjednika pohrlilo je u Genovu, što je izazvalo ogromne neredne na ulicama i veliki broj ozlijeđenih. Zapamćen je slučaj premlaćivanja jednog prosvjednika od strane policije što je odjeknulo i u stranim medijima.¹²⁸ Talijanska policija bila je na stupu srama u medijima zbog izrazitog nasilja, a tisak je prenosio kako je riječ o krvavom danu u Genovi.¹²⁹ Berlusconi je pompozno otvorio Summit kao domaćin, a prilikom otvaranja naglasio je važnost globalizacije u pomoći siromašnim zemljama, ponajprije Bliskom istoku, što je poprilično naljutilo antiglobaliste i prosvjednike. Za Berlusconija je globalizacija boljitak koji on predstavlja, ali ono što se dogodilo na ulicama Genove nije bilo u skladu s njegovom vizijom boljitka.¹³⁰

Berlusconi je kao premjer Italije bio na udaru medija i vanjske politike. Pohrlio je u Berlin, gdje ga je zateklo obraćanje medijima na kojem je branio Italiju i poručio da on brani ljudska prava i pravo mišljenja te da Italija nije poput islamskih zemalja.¹³¹ Svojim nespretnim obraćanjem Berlusconi je pokušao umanjiti štetu Italiji nastalu ovim nemilim događajem, no bez velikog uspjeha, jer su mediji već osudili ovakav čin i reakciju policije.

Summit je završio a Berlusconi se nije mogao oteti dojmu vezanom uz ministra vanjskih poslova Ruggiera i sukoba oko prevlasti u vanjskoj politici. Dok je trajao sukob Ruggiero-Berlusconi iz Bruxellesa je došla oštra kritika talijanskoj vladi, kojom osuđuju zakon o rogatorijama tj.o negiranju inozemnih istraga u talijanskim slučajevima. Berlusconi je ovim putem bio osuđen da ruši kredibilitet Europske unije nametanjem ovog zakona.¹³²

¹²⁷Ibidem, str.66.

¹²⁸<http://www.theguardian.com/world/2008/jul/17/italy.g8> (29.08.2015.)

¹²⁹<http://www.telegraph.co.uk/news/3455213/Italian-police-officers-convicted-of-violence-at-2001-G8-Genoa-Summit.html> (29.08.2015.)

¹³⁰<http://www.hrt.hr/arhiv/2001/07/20/HRT0008.html> (29.08.2015.)

¹³¹Cassini, Giuseppe, „*Gli anni del declino, La politica estera del governo Berlusconi (2001-2006)*“, Prefazione di Furio Colombo, Bruno Mondadori-Nuovo Studio Editoriale, Roma, 2007., str.67.

¹³²Grubiša, Damir, „*Berluskonizam*“, Novi list-Adamić, Rijeka, 2007. str.134.

Sljedeći problem izbio je stavljanjem veta na izbor talijanskih sudaca u OLAF - Europsku organizaciju za borbu protiv novčanih malverzacija. Berlusconi nije htio popustiti pritiscima da se imenuju talijanski suci, već osobe bliske vladi. Berlusconi nije vjerovao sucima upravo zbog sudskih procesa koji su se vodili protiv njega, a htio ih je procesuirati upravo zbog osвете.¹³³

Početakom 2002. godine sukob Ruggiero-Berlusconi doživio je svoj epilog. U sječnju 2002. godine ministar vanjskih poslova Renato Ruggiero podnio je ostavku. Ruggiero je bio vidno potresen ponašanjem Berlusconijevih ministara i parlamentaraca, a također je bio pod ostrim kritikama samog premijera. Odustajanje Italije u EU projektima poput izgradnje Airbusa također je demotiviralo Ruggiera. Važan čimbenik, ali i jedan od bitnijih razloga za odlazak s talijanske političke scene bili su zaoštreni odnosi s Republikom Hrvatskom oko imovine esula. Naime Ruggiero je ušao u sukob s profašistom Finijem, koji je htio osporiti akte iz Osimskih sporazuma i tako hrvatskoj nametnuti novu ratnu odštetu. Ovakvo nepoštivanje međunarodnog prava Ruggiero nije bio u stanju podnijeti, što je bila kap koja je prelila čašu te nedugo zatim daje ostavku. Berlusconi se nije mogao suzdržati pa je u talijanskom listu 'Il Piccolo' poručio '*Da će Hrvatskoj znati nametnuti svoje interese*'.¹³⁴ Europa je bila zgrožena ovim činom, ali je Berlusconi odlučio ići dalje makar i bez vrsnog diplomate kao što je Renato Ruggiero.

Kroz 2003. godinu Berlusconi nije ostvario svoj gospodarski plan, što je zamjetila komisija Europske unije. Pedro Solbes, europski povjerenik ocijenio je da je Italija ostvarila samo djelomičan rast u pogledu rasterećenja poreza velikim poreznim dužnicima, kompanijama i obrtnicima. Berlusconi je odgovorio potrebom za novim kriterijima BDP-a, što je podržavao ministar financija Giulio Tremonti, koji je tvrdio da su javne financije na zavidnoj razini u Italiji u odnosu na tvrdnje Europske unije.¹³⁵

Berlusconi 2. srpnja 2003. godine sudjeluje na zasjedanju Europskog parlamenta u Bruxellesu.¹³⁶ Na tom sastanku Berlusconi na ironičan način vrijeđa njemačkog političara Martina Schulza, koji mu je uputio kritike na račun talijanske vlade, financija i gospodarstva. Berlusconi opisuje u svom govoru ljepote Italije, uspjeh talijanske vlade i ponos Talijana kao i njega, koji je premijer u tako divnoj zemlji. Ironično, svi se smiju na bezbroj Berlusconijevih

¹³³Ibidem, str.135.

¹³⁴Ibidem, str.137.

¹³⁵Ibidem, str. 140.

¹³⁶<https://www.youtube.com/watch?v=Rdl69kwElGo> (15.08.2015.)

gafova. Sukob se zaoštrava kada Berlusconi opisuje jednog redatelja koji snima film o nacističkim koncentracijskim logorima u kojem postoji jedan lik 'capo', u prijevodu šef, vođa, a s tim likom poistovjetio je Schulza. U parlamentu su ostali zgranuti, no reagirao je predstavnik Španjolske Enrique Baron Crespoi, koji je odlučno stao u obranu Schulza. Berlusconi se nije moglo zaustaviti u njegovim izjavama i ispadima kako je Italija savršena zemlja, a u kritici o imigracijskom zakonu Berlusconi se brani da su Talijani kršćani i da svakog prihvaćanju.¹³⁷ Gledanjem cijelog video isječka shvaćamo kolika je Berlusconijeva bahatost i samouvjerenost u vlastite ciljeve i u svoju sposobnost vođenja talijanske vlade, iako Europa i talijanska javnost sve manje vjeruju u to.

Berlusconi je 2004. godine imao posebnog razloga za slavlje. Ponovno je izabran njegov veliki prijatelj i predsjednik SAD-a George Bush. Berlusconi je svrsishodno odmah pronašao razlog za slavlje sa svojim drugim prijateljem Vladimirom Putinom uz čašu ruskog šampanjca. Njih dvojica bili su oduševljeni ponovnim izborom svog partnera u vanjskoj politici.¹³⁸ Osim slavlja, Berlusconi je izazvao skandal pri Europskoj komisiji, poslavši za predstavnika Italije Rocca Buttiglionea, katoličkog fundamentalistu koji je izazvao negodovanje Europske komisije koja mu je izglasala nepovjerenje. Berlusconi je morao povući svog kandidata i poslati manje kontrverznog Franca Frattinija kako bi smirio ovaj skandal.¹³⁹

Berlusconi 9. ožujka 2005. godine odlazi u Moskvu k svome prijatelju Putinu na sastanak pedesetak šefova država i vlada te nekolicine veterana u povodu 60 godine oslobođenja od nacizma. Berlusconi je bio oduševljen proslavom, a pogotovo Putinovom izjavom kako veterani nisu komunisti već patrioti.¹⁴⁰ Berlusconi se posebno svidjela ova izjava, jer sam nije bio pobornik komunizma niti komunista, a oni su mu služili kao vješta demagogija u borbi i osudi svojih protivnika.

Berlusconi je svoju politiku temeljio na odnosu sa SAD-om i Rusijom, kao što je bio slučaj i Prve talijanske republike. Iskoristio je staru shemu organizacije talijanske vanjske

¹³⁷<https://www.youtube.com/watch?v=rAVXN3R-OEE> (15.08.2015.)

¹³⁸Cassini, Giuseppe, „*Gli anni del declino, La politica estera del governo Berlusconi (2001-2006)*“, Prefazione di Furio Colombo, Bruno Mondadori-Nuovo Studio Editoriale, Roma, 2007., str.92.

¹³⁹Grubiša, Damir, „*Berluskonizam*“, Novi list-Adamić, Rijeka, 2007. str.142.

¹⁴⁰Cassini, Giuseppe, „*Gli anni del declino, La politica estera del governo Berlusconi (2001-2006)*“, Prefazione di Furio Colombo, Bruno Mondadori-Nuovo Studio Editoriale, Roma, 2007., str.95.

politike naklonjenu atlantskim zemljama poput SAD-a s jedne strane i europskim zemljama poput Rusije s druge.¹⁴¹

Berlusconi neće mijenjati svoju vanjsku politiku, on će uvijek sebe eksponirati kao ličnost tako što će između 2009. i 2011. godine, kada je bio primoran dati ostavku, odlaziti sam na međunarodne sastanke, a funkcija ministra vanjskih poslova neće mu biti odveć važna. Treba samo slijediti njegove gafove i vidjeti što on radi. Berlusconi 4. travnja 2009. godine odlazi na Summit NATO-a u Baden Baden u Njemačkoj, gdje ga dočekuje njemačka kancelarka Angela Merkel. Berlusconiju je upravo ona omražena, stoga se nije ustručavao iskoračiti iz auta telefonirajući dok ga domaćin čeka. Bio je toliko slobodan da joj je i okrenuo leđa. Merkel se samo nasmijala, jer je dobro znala s kime ima posla. Naravno, po odlasku u SAD 25. rujna 2009. godine na večeru i posjet predsjedniku Baracku Obami Berlusconi se potrudio, izgrlio je svog partnera, pozdravio mu suprugu i sa smiješkom se slikao kako i priliči za posjet obožavanom partneru. U SAD, točnije Washington, Berlusconi odlazi 13. travnja 2010. godine, na Summit o nuklearnoj sigurnosti, gdje salutira Angeli Merkel, što je izazvalo podsmijeh svih okupljenih. Berlusconi još od 2008. godine odlazi u učestale posjete Rusiji i ondje se oduševljava svojim prijateljem Putinom, ali i Medvjedom, hvaleći njegovu mladost i preplanulu put. Berlusconi je opčinjen Rusijom koja je za njega novo demokratsko društvo, proizašlo iz totalitarizma i komunizma koji Berlusconi prezire.¹⁴²

Opčinjenost Rusijom i prijateljstvo s Putinom Berlusconiju je vrlo važno te ga konstantno ističe. Sama transformacija Rusije iz totalitarnog režima u demokratsko društvo Berlusconiju je glavni adut u pobjedi nad imaginarnim komunizmom s kojim se bori u Italiji. Berlusconi svojom vanjskom politikom i opisanim gafovima ističe svoju samouvjerenost u sposobnostvođenja Italije, koju naravno ne može nitko tako uspješno voditi poput njega. Njegov lik i djelo i u vanjskoj politici nemaju premca. Berlusconi će ostati zabilježen kao neobična politička ličnost koja je mnogo puta znala zadati neugodnosti svojim kolegama, kako u Europskom parlamentu, tako i u Komisiji, te međunarodnoj politici uopće.

¹⁴¹<http://www.formiche.net/2013/12/03/politica-estera-berlusconi/> (20.7.2015.)

¹⁴²<https://www.youtube.com/watch?v=Rdl69kwElGo> (15.05.2015.)

9. MEĐUNARODNI ODNOSI TALIJANSKE VLADE S REPUBLIKOM HRVATSKOM

Berlusconi je intenzivno radio na međunarodnoj politici, ponajprije u razdoblju svog mandata između 2001. i 2006. godine. Pobjedom Berlusconija Hrvatska je mogla samo naslućivati što je u budućnosti čeka. Kao cijela europska i svjetska politika u kojoj nužno participira, Hrvatska je promatrala pobjedu Berlusconija, velikog korumpiranog političara i utajivača poreza koji je spletom okolnosti uspio na političkoj sceni. Berlusconijeva telepolitika zapanjila je sve, pa i Hrvatsku, jer do tada se niti jedan političar nije toliko promovirao kroz privatni i politički život.¹⁴³

Hrvatska je do dolaska Berlusconija na vlast ranih 2000-ih održavala dobre bilateralne odnose s Republikom Italijom. Italija je Hrvatsku podupirala u približavanju NATO-u, a i u samom priznanju Republike Hrvatske u doba raspada Jugoslavije. Prvi posjet stranog poglavara države upravo je bio dolazak talijanskog predsjednika Francesca Cossiga 15. siječnja 1992. godine.¹⁴⁴ Uhodani dobri odnosi pomalo su postali stvar prošlosti, ponajprije zbog profašističkog političara Gianfranca Finija i secesioniste Umberta Bossija koji su poticali stari iredentizam naspram Istre, Hrvatskog primorja i Dalmacije. Politika samog Berlusconija postala je suzdržanija prema Hrvatskoj, a javiti će se i pokušaj revizije Osimskih sporazuma i problem ratne odštete, a slučaj fojbi i kraških jama gdje je pogubljeno talijansko stanovništvo od strane NOB-a rasplamsat će tenzije između dviju prijateljskih zemalja. Novinar Damir Grubiša, koji je pojmu berluskonizma posvetio cijelu knjigu biti će napadnut od strane Vittoria Sgarbija, člana vodstva Berlusconijeve stranke Forza Italia, kao osoba koja vrijeđa talijanski narod i Berlusconija. Sgarbi će pozivati manjinsko talijansko stanovništvo Istre da svakako podrže Silvija Berlusconija, jer će se on i za njih boriti.

Hrvatska diplomacija samo je mogla promatrati što se u Republici Italiji događa na političkoj sceni i kako će se to odraziti na bilateralne odnose ovih dviju zemalja. Nedugo nakon Berlusconijeve pobjede u listopadu, talijanski je predsjednik Carlo Azeglio Ciampi posjetio Hrvatsku, što je u Italiji bilo pozitivno prihvaćeno. Hrvatska diplomacija s Toninom Piculom na čelu, koji je tada obnašao dužnost ministra vanjskih poslova, bila je u strahu od profašističkih težnji koje su se stvarale unutar talijanske vlade. Problem se javio u pokušaju

¹⁴³Grubiša, Damir, „Berluskonizam“, Novi list-Adamić, Rijeka, 2007. str.18.

¹⁴⁴Ibidem, str.19.

revizije Osimskih sporazuma potpisanih 1975. godine između tadašnje SFR Jugoslavije i Republike Italije. Osimiski sporazum jamčio je odštetu iseljenicima talijanske nacionalnosti za nekretnine na području tadašnje Jugoslavije, a danas Republike Hrvatske i Slovenije.¹⁴⁵ Problem je nastao upravo u plaćanju ratne odštete, što Hrvatska nije mogla ispuniti zbog Domovinskog rata, koji je trajao od 1991. godine do 1995. godine. Fini se zalagao za reviziju ugovora i povećanje odštete, a počele su špekulacije između pojmova izbjeglica i ostalog stanovništva koje je izabralo državljanstvo, a Republika Italija se trebala pobrinuti za njih što, se počelo odlučno negirati od strane Finijeve „Nacionalne alijanse“. Hrvatska je negodovala zbog pokošaja kršenja međunarodnih ugovora te Berlusconijeve podrške Finiju. Tada je na scenu stupio predsjednik Chiampi i tadašnji talijanski ministar vanjskih poslova Renato Ruggiero, koji su suzbili floskule Finija i Berlusconija. Predsjednik Chiampi je rekao tadašnjem Hrvatskom predsjedniku Stjepanu Mesiću kako vjeruje da će talijanska manjina postići sva prava u Hrvatskoj. Italija je sve ugovore prihvatila kao valjane i smatrala slučaj završenim, iako odšteta nije bila isplaćena. Nažalost, ministru Ruggieru ovo je bila tek jedna u nizu Berlusconijevih nespretnosti koje je morao suzbiti te opterećen cjelokupnom vanjskom politikom Italije i Berlusconijevim omalovažavanjem 2002. godine podnosi ostavku.¹⁴⁶

I dok se u Hrvatskoj mislilo da cijela priča oko ezula ide kraju, u Italiji se podigla prašina ulaskom ezula u talijanski parlament u listopadu 2001. godine, udruženih u organizaciju 'Slobodna općina Zadar u egzilu'. Oglasio se novinar Corriere della sera Mauro Manzin, koji je reakciju Hrvatske diplomacije prozvao ratobornom, kao i zamjenicu tadašnjeg ministra vanjskih poslova Vesnu Cvjetković Kurelec.¹⁴⁷ Premda ova organizacija građana tj. udruga nije ponudila prevelik publicitet u Italiji podsjetila je na problem iz 1998. godine kada je predložena za dodjelu odličja koje je još 80-ih godina 20. stoljeća predlagao tadašnji neofašist Mirko Tremaglia. Drugi problem je bio što dotična udruga u svome statutu želi povratak izgubljenih područja za razliku od udruge 'Slobodne općine Rijeka u egzilu', koja je prihvatila podjelu i smatrala postojeće ugovore pravno valjanim.¹⁴⁸

Dok se u Hrvatskoj na kakav takav način riješila, tj. smirila rasprava o ezulima, u susjednoj Republici Sloveniji vladao je pravi okršaj. Iako je Fini započeo s prijedlogom inovativnih rješenja za koje nitko nije znao kakva su, Berlusconi je pokušao ispuniti obećanje

¹⁴⁵<http://www.istrapedia.hr/hrv/425/osimski-sporazumi/istra-a-z/> (30.08.2015.)

¹⁴⁶Grubiša, Damir, „Berluskonizam“, Novi list-Adamić, Rijeka, 2007. str.131.

¹⁴⁷Ibidem, str.132.

¹⁴⁸Ibidem, str.133.

ezulima oko problema imovine koji mu je pripremio Fini, obećavši da neće zaboraviti ezule. Problem je bio isti oko isplate ratne odštete iz Osimskih sporazuma. Iako je Slovenija uplatila ugovoreni iznos, Fini se u Italiji zalagao za poništenje istih ugovora, što je izazvalo zaoštrene odnose između dviju zemalja. Javio se i profesor međunarodnog prava sa sveučilišta u Udinama Maurizio Maresca, koji je Sloveniju kao i Hrvatsku optužio za nacionalnu diskriminaciju u rješavanju slučaja povrata nacionalizirane imovine. Maresca se pozivao na poštivanje europskog i međunarodnog prava u rješavanju ovog skandala na koji je reagirao i tadašnji slovenski predsjednik Milan Kučan.¹⁴⁹Sukob je utihnuo, ali latentno stanje je potrajalo, što je za Hrvatsku koja je bila pristupnica u EU bilo osobito nepogodno.

U Italiji se 25. travnja 2002. godine tradicionalno slavio Dan oslobođenja, kojim se komemorira sjećanje na oslobođenje od nacista i politike Benita Mussolinija. Dok su svi slavili i polagali vijence na spomen obilježja zajedno s preživjelim antifašistima, grupa desničara iz Furlanije i grada Trsta obilježavala je dan poginulih zajedno s Berlusconijevim profašistima 'forcistima' iz stranke Forza Italija.¹⁵⁰Ovim događajem započela je problematizacija fojbi na području Istre, tj. kraških jama u kojima je poginulo nevino talijansko stanovništvo, kako je bilo prezentirano u talijanskoj javnosti. Ponovno je podignuta prašina i otvoren stari problem koji je na novi način prezentiran. Nizali su se profašistički ispadi poput izbjegavanja spomenika poginulih slovenskih vojnika. Berlusconi je bojkotirao Dan oslobođenja optuživši da je riječ o proslavi komunista bez kompasa.

Sve ovo bilo je naznaka da tenzije oko povijenih događaja neće prestati, 2004. godine određen je novi spomen dan u Italiji. Dotični datum, 10. veljače posvećen je Danu sjećanja na ezule i fojbe. Glavna se proslava održavala na fojbi u Basovizzi nedaleko od talijansko-slovenske granice.¹⁵¹ Cijela 2005. godina protekla je u polemici oko fojbi i o utvrđenom Danu sjećanja godinu prije. U povodu Dana sjećanja na RAI-u prikazivan je film 'Srce u jami'(Il cuore nel pozzo) koji je na dirljivo melankoličan i emocionalan način pokazivao bijeg ezula i stradavanja u fojbama. O fojbama su pisali i talijanski i hrvatski mediji, a posebno je bio problematiziran dan sjećanja. O ovome danu također se govorilo u talijanskim školama, premda nikakve relevantne literature nije bilo. Jedna od prvih knjiga bila je ona riječkog književnika na talijanskom jeziku Giacomina Scottija pod nazivom 'Dossier foibe', koja je

¹⁴⁹Ibidem, str.130.

¹⁵⁰Ibidem, str.199.

¹⁵¹Ibidem, str.203.

izazvala veliki interes, ali i razne polemike, pogotovo oko broja poginulih, o kojem se do danas špekulira.

Iako je Berlusconijska vanjska politika u drugim pogledima prema Republici Hrvatskoj bila suzdržana, povijesni revizionizam ju je zamijenio. Pitanje ezula, optanata i fojbi konstantno su narušavale bilateralne odnose Hrvatske i Italije. U vanjsko političkom smislu nije se moglo puno učiniti osim reakcija na optužbe od strane Hrvatske i praćenja događaja u Italiji. Ovo razdoblje Berlusconijske vlasti jedno je od najlošijih u odnosima ovih dviju prijateljskih zemalja.

Za vrijeme premjera Ive Sanadera 2008. i 2009. započeli su bitni pomaci u bilateralnim odnosima s Italijom. Berlusconi je dao svesrdnu potporu Hrvatskoj za ulazak u Europsku uniju, ne stojeći na putu članstvu za razliku od Slovenije, kako je pritom naglasio. Sanader je dobio pohvale od Berlusconijske kako izvrsno govori talijanski i kako je Hrvatska omiljena turistička destinacija talijanskih građana.¹⁵² Iako su se odnosi popravili, više nije bilo prilike za pomicanje odnosa nabolje, iako je Sanader bio drag Berlusconijskoj ubrzo je dao ostavku, a sam Berlusconi se borio s unutarnjom politikom i sve je izgledniji bio i njegov pad.

¹⁵²<http://www.editfiume.com/archivio/lavoce/2009/090306/politica.htm> (31.08.2015.)

10. BERLUSKONIZAM I FAŠIZAM

Na samom kraju ovoga rada potrebno je nešto reći i o ovoj usporedbi koju su naglasili neki autori. Sam pojam berluskonizma po sebi je opširan, a ne postoji za njega nikakvo jednostrano niti jednostavno, usuglašeno objašnjenje. Pojam berluskonizma izravno je vezan za djelovanje talijanskog političara Silvija Berlusconija, njegovu političku propagandu, pojavu u medijima te odnosu s njegovim biračima, s kojima je upravo putem medija postao iznimno blizak i intiman. Berluskonizam je pojam za svaku sferu života i rada vezanu uz političko i javno djelovanje Silvia Berlusconija, od njegovih sudskih procesa i korumpiranih političkih poteza, pa sve do njegove samouvjerenosti i njege o tijelu. Jedan segment također je bitan, a to je izbjegavanje pravde, nepoštivanje zakona i samouvjerenost, što je neke autore podsjetilo na sam lik Ducea, odnosno Benita Mussolinija.

Na ovu tematiku nikako nesmiijemo stavljati znak jednakosti niti izjednačavati Berlusconija i Mussolinija. Berlusconi djeluje u sustavu demokracije, dok je fašizam bio nasilni režim koji nije poznao višestranačje, a korištene su i represivne mjere suzbijanja bilo kojeg različitog mišljenja.¹⁵³ Fašizam je bio izrazito nasilan pokret, po dolasku na vlast Mussolini mijenja pravni sustav i obračunava se s liberalima i potencijalnim ljevičarima. Berlusconi to ne radi na nasilan način. Njegove su metode uporno nastojanje u diskreditiranju vlastitih protivnika, ali bez upotrebe represivne mjere, već vještom upotrebom medija kao sredstva komunikacije i obraćanja javnosti. Berlusconi vrši kontrolu medijima i njima dominira, te zbog toga izaziva negodovanje javnosti. Berlusconijeva je najveća greška što uništava pravosudni sustav Italije i pokazuje kako nisu svi pojedinci jednaki pred zakonom. Ovaj problem nepoštivanja zakona problematizirao je talijanski povijesničar Claudio Mussolini, nećak Ducea koji je aludirao na restauraciju sistema svog strica povodom Berlusconijeva pokušaja prijedloga neuspjele sudske reforme.¹⁵⁴

Jedna od razlika berluskonizma i fašizma je i u pogledu na mafiju. Dok se Mussolini zalagao za potpunu destrukciju mafijaških klanova, Berlusconi optužuju za suradnju s mafijom iako nikad dokazano. U sudskom slučaju 'Mani pulite' Berlusconi se povezivalo s mafijaškom organizacijom Camorra. Berlusconi su također optuživali da je uzimao novac

¹⁵³D Arcais, Paolo, Florence, „*Fascism and Berlusconiism*“, Novos estudios, 2011., str.1

¹⁵⁴Cassini, Giuseppe, „*Gli anni del declino, La politica estera del governo Berlusconi (2001-2006)*“, Prefazione di Furio Colombo, Bruno Mondadori-Nuovo Studio Editoriale, Roma, 2007., str.105.

od mafije i zataškivao ga preko svojih ulaganja.¹⁵⁵ Premda je o tematici mafije i Berlusconi teško govoriti, jer nikad nije osuđen u niti jednom takvom slučaju, a kroz njegove financijske korporacije teško je pratiti podrijetlo novca.

Berlusconi se ogriješio jedino primanjem profašista Finija i secesionista Bossija u svoje stranačke krugove, što je javnost podsjetilo na fašizam. Berlusconi je samouvjerenost također je pridonijela tome da na čas javnost pomisli da je on 'novi' Mussolini, iako je to samo bila jedna od reperkusija javnosti. Berlusconi je imao uvjerljive političke govore u javnosti, ponosan stav i nadasve isticao patrijarhat, ali ga zbog toga ne možemo prozivati fašistom.¹⁵⁶ Čak i ako pogledamo negiranje Dana sjećanja u Italiji, koji se slavi 25. travnja, o čemu je bilo već govora u ovome radu, ne možemo Berlusconi prozvati fašistom, iako je podupirao poneke neofašističke organizacije. Berlusconi je osoba koja će koketirati s ekstremnom desnicom, no njemu je prije svega draga demokracija i liberalizam zbog ekonomske moći i trgovine, tako da Berlusconi uzima od svake političke frakcije pomalo, osim od ljevice koju smatra rudimentarnim ostacima komunizma.

Moramo znati da je Berlusconi svoju političku karijeru gradio tijekom punih dvadeset godina te da je prije svega mislio na svoj osobni ugled, a pri tome mu uzor nije bio Mussolini. Iako su ga neki osim nadimka 'cavalliere' zvali i 'capo', to zasigurno Berlusconi ne izjednačava sa Duceom.¹⁵⁷

I za kraj, bez obzira na kontrolu medija, obračun sa sudstvom, korupcijom i drugim teretima koji se stavljaju Berlusconi, on nije restaurirao neofašizam.¹⁵⁸ Berlusconi je jedino odgovoran za destrukciju liberalne desnice u Italiji, koja nije mogla podneti sve različitosti kojima je Berlusconi htio ojačati desnicu, slomivši je zapravo na kraju

¹⁵⁵D Arcais, Paolo, Florence, „*Fascism and Berlusconi*“, Novos estudios, 2011., str.8.

¹⁵⁶Cassini, Giuseppe, „*Gianni del declino, La politica estera del governo Berlusconi (2001-2006)*“, Prefazione di Furio Colombo, Bruno Mondadori-Nuovo Studio Editoriale, Roma, 2007., str.111.

¹⁵⁷Ginsborg, Paul, „*Silvio Berlusconi television, power and patrimony*“, VERSO, London-NY, 2005., str.130.

¹⁵⁸D Arcais, Paolo, Florence, „*Fascism and Berlusconi*“, Novos estudios, 2011., str.10.

11. ZAKLJUČAK

Na kraju svega navedenog u radu uvidjeli smo što je sam pojam berluskonizma i kojim ga je terminima i okvirima najbolje ocrtati i definirati. Naravno, ovdje nije riječ o jednostranom terminu koji uključuje sve aspekte iz života jednog političara poput Silvija Berlusconi, koji svojim otvorenim političkim stilom ruši barijeru između privatnog i poslovnog života. Berlusconi je pokazao talijanskoj i svjetskoj politici jednu novu viziju suvremenog političara. Intiman odnos koji ostvaruje sa biračima ostat će duboko upamćen, kao i njegova telepolitika i kontrola medija. Niti jedan političar dosad nije se približio ovakvom idealu koji je Berlusconi postavio i ostat će po tome zapamćen kao jedna kontroverzna politička figura, koja je uvijek uspješno i vješto izbjegavala ruku pravde.

Berlusconijsva ostavština Italiji jedno je od bitnih pitanja. Berlusconi je Italiji ostavio brojne afere, loš ugled u svjetskoj politici, ekonomsku krizu i neostvarene reforme. Bitan problem je i kolaps i urušavanje jedinstvenosti talijanske desnice, koja se Berlusconijsvim padom raspala i raspršila na mnoštvo malenih frakcija. Ukupno gledano, različitosti frakcija u desno orijentiranim strankama poput Kuća sloboda i Forza Italia bile su kobne za samog Berlusconijsva.¹⁵⁹

U vanjsko-političkom smislu Berlusconi će ostati zamjećen po svojim nespretnim izjavama i gafovima za vrijeme protokola. Hrvatska javnost će ga pamtiiti po slučajevima fojbi i revizije povijesnih događaja nakon Drugog svjetskog rata, te Danu sjećanja koji je inauguriran za vrijeme njegove vlasti, a koji i danas ostavlja brojne polemike u društvu.

Danas je Berlusconi praktički politički neaktivan, njegovo političko carstvo je propalo, a izgledi da još jednom dobije izbore vrlo su mali. Ne participira ni u parlamentu, a sjećanje na njega održava se pokojom ljubavnom aferom 'gran cavalliere'. Ovaj rad nastojao je prikazati fenomen berluskonizma u talijanskoj politici i društvu, a samim istraživačkim radom možemo utvrditi da ostaje puno prostora za istraživanje raznih segmenata iz političkog i privatnog života Silvija Berlusconijsva.

¹⁵⁹Emmot, Bill, „*Forza, Italia Comeripartire dopo Berlusconi*“, Rizzoli, Milano, 2010., str.223.

12. SUMMARY

The thesis follows Berlusconi's political and private life from its beginnings until the rise to power. In it, Berlusconi's persona and actions are problematized through usage of media, as well as via his accomplishments on the political scene in Italy from 2001 until 2006 and again from 2008 until 2011, during his two key terms of office. The mere concept of berlusconism is set forth in the subtitles of the main determinants of Berlusconi's life, so as to ascertain a clear image of this concept. Alongside the political and legal affairs, there is also an emphasis on Berlusconi's private life, as well as his appearances in the media. In foreign policy the emphasis is on relations with the Republic of Croatia, to which one chapter is devoted in the thesis. At the end, the thesis sets forth the theme field of berlusconism and fascism as a term which may be found in literature, while also dealing with the level of comparability between these two periods.

13. LITERATURA

1. Cassini, Giuseppe, „*Gli anni del declino, La politica estera del governo Berlusconi (2001-2006)*“, Prefazione di Furio Colombo, Bruno Mondadori-Nuovo Studio Editoriale, Roma, 2007.
2. D Arcais, Paolo, Florence, „*Fascism and Berlusconi*“, Novos estudios, 2011.
3. Emmot, Bill, „*Forza, Italia Come ripartire dopo Berlusconi*“, Rizzoli, Milano, 2010.
4. Ginsborg, Paul, „*Silvio Berlusconi television, power and patrimony*“, VERSO, London-NY, 2005.
5. Ginsborg, Paul, „*Berlusconi, ambizioni patrimoniali in una democrazia mediatica*“, Einaudi, Torino, 2003.
6. Kasapović, Mirjana, „*Forza Italija: Jedna talijanska priča*“, u: Društvo istraživača Zagreb, 2(2011)
7. Ricordi, Franco, „*Le mani sulla cultura. Il teatro politico e l'egemonia della sinistra nelle arti del XX secolo*“, Germanese Editore, 2008.
8. Ruzza, Carlo, Fella, Stefano „*Forza Italia*“, *Re-inventing the Italian Right: Territorial politics, populism and „post-fascism*“ Routledge, USA, 2009.
9. Shin, Michael E. I Agnew John A., „*Berlusconi Italy- Mapping Contemporary Italian Politics*“, Temple University Press, Philadelphia, 2008.

14. KORIŠTENI IZVORI SA INTERNETA

- <https://angusyoun111.wordpress.com/2009/12/21/berlusconiju-porastao-rejting-poslije-napada/> (10.07.2015.)
- <http://biografieonline.it/biografia.htm?BioID=2050&biografia=Veronica+Lario> (02.07.2015.)
- <http://www.blitzquotidiano.it/berlusconi/divorzio-berlusconi-veronica-lario-assegno-2-2216728/> (03.07.2015.)
- http://www.corriere.it/Primo_Piano/Politica/2006/02_Febbraio/22/ciccio.shtml (09.08.2015.)
- <http://dnevnik.hr/vijesti/svijet/berlusconi-komunisticki-suci-su-me-odlucili-unistiti.html> (20.06.2015.)
- <http://dnevnik.hr/vijesti/svijet/afera-bunga-bunga-pronadjeni-dokazi-o-berlusconijevu-podmicivanju-svjedoka---391204.html> (28.08.2015.)
- <http://dnevnik.hr/vijesti/svijet/roditelji-potali-kceri-da-odlaze-na-berlusconijeve-zabave.html> (20.08.2015.)
- <http://www.dnevno.hr/vijesti/svijet/talijanski-ustavni-sud-djelomicno-ukinuo-imunitet-berlusconiju-18879> (20.06.2015.)
- <http://www.24sata.hr/svijet/afera-ruby-berlusconi-zvao-clooneya-za-svjedoka-na-sudu-215210> (26.08.2015.)
- <http://www.editfiume.com/archivio/lavoce/2009/090306/politica.htm> (31.08.2015.)
- <http://www.formiche.net/2013/12/03/politica-estera-berlusconi/> (20.7.2015.)
- <http://www.hrt.hr/arhiv/2001/07/20/HRT0008.html> (29.08.2015.)
- <http://www.index.hr/vijesti/clanak/berlusconi-ce-opet-na-sud-zbog-afere-bunga-bunga-postoje-dokazi-da-je-podmitio-ruby/828207.aspx> (28.08.2015.)
- http://www.ilmessaggero.it/SOCIETA/GOSSIP/ciocciolina_slip_capri_berlusconi/notizie/1276651.shtml (09.08.2015.)
- <http://www.istrapedia.hr/hrv/425/osimski-sporazumi/istra-a-z/> (30.08.2015.)
- <http://www.jutarnji.hr/kriza-u-italiji-silvio-berlusconi-je-izgubio-vecinu-u-parlamentu--svi-cekaju-ostavku-/985931/> (25.06.2015.)
- <http://www.jutarnji.hr/silvio-berlusconi-podnio-ostavku/986815/> (25.06.2015.)
- <http://www.jutarnji.hr/prosvjednik-udario-berlusconija-u-lice-ostrim-predmetom/403955/> (10.07.2015.)
- <http://www.jutarnji.hr/berlusconi-nevin--nije-znao-da-ruby-ima-17-/1207729/> (26.08.2015.)
- <http://www.liberoquotidiano.it/news/personaggi/11781139/Berlusconi-e-Lario--caro-divorzio.html> (03.07.2015.)

- <http://www.lavoce.info/archives/24748/vero-o-falso-nella-campagna-elettorale-2008/> (08.07.2015.)
- <http://www.monitor.hr/clanci/massimo-tartaglia-muskarac-koji-je-napao-berlusconija/27231/> (10.07.2015.)
- <http://www.monitor.hr/clanci/afera-ruby-pocetak-drugog-rocista-bez-berlusconija/147015/> (26.08.2015.)
- <http://www.monitor.hr/clanci/afera-ruby-pocetak-drugog-rocista-bez-berlusconija/147015/> (26.08.2015.)
- <http://arhiva.nacional.hr/clanak/102154/berlusconi-ima-razloga-za-zabrinutost-sve-afere-talijanskog-premijera> (25.08.2015.)
- <http://www.novolist.hr/Vijesti/Svijet/Silvio-Berlusconi-podvrgnuo-se-operaciji-lica> (10.07.2015.)
- <http://www.repubblica.it/speciale/2008/elezioni/senato/> (07.08.2015.)
- <http://www.repubblica.it/2006/05/gallerie/politica/siti-esteri/1.html> (26.08.2015.)
- <http://www.slobodnadalmacija.hr/Crna-kronika/tabid/70/articleType/ArticleView/articleId/79748/Default.aspx> (21.07.2015.)
- <http://www.telegraph.co.uk/news/3455213/Italian-police-officers-convicted-of-violence-at-2001-G8-Genoa-Summit.html> (29.08.2015.)
- <http://www.theguardian.com/world/2008/jul/17/italy.g8> (29.08.2015.)
- <http://www.usatoday.com/story/news/world/2013/05/17/berlusconis-bunga-parties/2205533/> (28.08.2015.)
- <http://www.vecernji.hr/svijet/prijetnje-napadom-na-berlusconija-50773> (23.07.2015.)
- <http://www.vecernji.hr/svijet/berlusconijeva-ruby-lagala-sam-istraziteljima-559462> (28.08.2015.)
- <http://www.vijesti.rtl.hr/novosti/1542163/izvukao-se-sud-oslobodio-berlusconija-u-aferi-rubygate/> (28.08.2015.)

- <https://vimeo.com/81588513> (15.05.2015.)
- <https://www.youtube.com/watch?v=RdI69kwElGo> (15.05.2015.)
- <https://www.youtube.com/watch?v=WXf1lgeuGc4> (16.05.2015.)
- <https://www.youtube.com/watch?v=iz-FlfzhX2M> (08.07.2015.)
- https://www.youtube.com/watch?v=JyJ_WE40iSY (09.07.2015.)
- https://www.youtube.com/watch?v=O57mWsCB_MQ (10.07.2015.)
- <https://www.youtube.com/watch?v=RdI69kwElGo> (15.08.2015.)
- <https://www.youtube.com/watch?v=rAVXN3R-OEE> (15.08.2015.)